

STEUNPUNT
Groene Zorg
VZW

JAARVERSLAG 2020

STEUNPUNT GROENE ZORG VZW, EEN INITIATIEF VAN BOERENBOND, ONS EN CERA.

BOERENBOND & LANDELIJKE GILDEN

Woord vooraf

In 2020 werd de ganse samenleving wereldwijd bevangen door het COVID-19 virus, dat een ware pandemie veroorzaakte. Zo ontsnapte ook de werking van Steunpunt Groene Zorg en van de zorgboerderijen niet aan de sociale impact van de indrukwekkende voorzorgsmaatregelen tegen de verspreiding van het virus. Het is dan ook niet verwonderlijk dat we de beschrijving van de werking in 2020 starten met een paragraaf over de impact van COVID-19 op Steunpunt Groene Zorg (zie 4.1.).

Alle zeilen werden bijgezet om de werking van het steunpunt zo goed en zo kwaad als het kon, bij te sturen en aldus de nodige ondersteuning aan zorgboerderijen en hulpverleners uit de welzijns- en gezondheidssectoren te bieden.

Ook al vroeg die ondersteuning veel aandacht, toch hielden we tegelijk het hoofd bij de strategische doelstellingen die het bestuursorgaan in 2019 had vooropgesteld. Als centrale idee daarbij gold dat het steunpunt, als netwerk van zorgboerderijen, fungeert als dé toegangspoort tot de informele Groene Zorg in Vlaanderen.

In het bijzonder werd de ontwikkeling van een geautomatiseerde matchingtool op spoor gezet. Vanaf juni 2019 spendeerden de medewerkers een aanzienlijk deel van hun tijd aan de uitwerking van dit actieplan.

Andere actiepunten die eerder gericht zijn op de netwerkversterking van het informele aanbod van zorgboerderijen en die eveneens voortvloeien uit de strategische denkoefening van het bestuursorgaan, kregen vertaling in het project 'Van een groot naar een sterk netwerk van zorgboerderijen', dat binnen de oproep voor Omgevingskwaliteit door Samenwerking in West-Vlaanderen goedkeuring kreeg.

Dit alles speelde zich eerder af op de achtergrond van een gevarieerd werkdomein binnen Groene Zorg. Dit jaarverslag geeft in de eerste plaats een beeld van de dagelijkse werking die het steunpunt tijdens het afgelopen jaar ontplooidde.

Ik hoop dat dit verslag verhelderend mag zijn voor al wie belangstelling toont voor de brede dynamiek die achter de uitbouw van een steunpunt voor groene zorg schuilgaat.

Joris Van Olmen
Voorzitter

Historiek

Op 20 januari 2004 werd Steunpunt Groene Zorg (SGZ) officieel gelanceerd. De initiatiefnemers waren Boerenbond, Ferm en Cera.

Zowel qua vragen vanuit de welzijnssector als qua land- en tuinbouwbedrijven die bereid waren om personen op te vangen, bleek Groene Zorg van bij de start een schot in de roos.

De invoering van een Vlaamse subsidie (2005) voor land- en tuinbouwbedrijven die zorgactiviteiten opnemen, betekende een belangrijke nieuwe hefboom voor Groene Zorg. Het aantal zorgboerderijen bleef toenemen en ook de vraag vanuit welzijnsvoorzieningen groeide voortdurend.

Dankzij middelen die de provinciebesturen daarvoor vrijmaakten, werd vanaf 2006 sterker ingezet op de uitbouw van een dienstverlening op provinciaal niveau. Deze dienstverlening is gericht op het samenbrengen van vraag en aanbod en was al sinds 2002 in een Oost-Vlaams PDPO-project uitgetest. Tot 2010 was er de trend van een toenemend aantal vragen. Sindsdien schommelt het aantal aanmeldingen rond 1.000 per jaar. De groei in het aanbod aan zorgboerderijen werd onverminderd doorgezet. Opmerkelijk daarbij is het groeiende aandeel van zorgboerderijen die geen aanspraak kunnen maken op de subsidie van het Departement Landbouw en Visserij.

Van bij de start werkte Steunpunt Groene Zorg aan betere randvoorwaarden voor de samenwerking tussen groen en zorg. De Kwaliteitsgids Groene Zorg (2007) bundelde de ervaringen van de eerste werkingsjaren in een handleiding voor starters.

Sinds die uitgave is de aandacht voor een kwaliteitsgerichte samenwerking op de zorgboerderij een voortdurend werkingsspunt van Steunpunt Groene Zorg gebleven. Het STRO-project (2011-2014), waaraan Steunpunt Groene Zorg participeerde in het kader van Interreg IVa Vlaanderen-Nederland, gaf daartoe een extra impuls. De matchingmethodiek die het steunpunt toepast, kreeg een wetenschappelijke onderbouwing en werd met een nieuwe vragenlijst verfijnd. In 2014 werd de volledige dossierbehandeling geautomatiseerd. De oorspronkelijke Kwaliteitsgids werd intussen een Kwaliteitsbox met 5 thematische brochures.

Met de toename van het aantal zorgboerderijen groeide ook de variatie. Deze evolutie gaf aanleiding tot een herformulering van de missie en de beleidsdoelstellingen van het steunpunt. De AV (2015) gaf haar goedkeuring aan een gedifferentieerde strategie met ook ondersteuning aan zorgboerderijen die meer willen inzetten op zorg. De vraag om een erkende plek voor de zorgboerderij in het zorglandschap werd daar een logische component van. De visietekst 'De zorgboerderij als schakel in de hulpverlening' (2018) zette die vraag kracht bij.

Het steunpunt speelde vanaf 2017 zijn rol als belangenbehartiger om de zorgboerderij een plaats te geven in de nieuwe regelgeving voor persoonsvolgende financiering van personen met een beperking. Dit opende voor groene zorginitiatieven de kans op rechtstreekse samenwerking met budgethouders. In 2018 lanceerde het steunpunt een nieuwe website via dewelke zorggasten rechtstreeks in contact kunnen komen met zorgboerderijen. Naast deze extra dienstverlening zou de ondersteuning van het model 'Zorg met Landbouw' zich voortaan focussen op de startfase, aldus het besluit van een strategische denkoefening die het bestuursorgaan in 2019 maakt.

In 2020 werd aanvang gemaakt met een verdere automatisering van de matchingtool. Dit moet de keuze voor de informele zorgboerderij als prioritaire doelgroep van het steunpunt versterken. Het zou moeten leiden tot minder tijdsinvestering in de matching, zodat meer aandacht vrij komt voor de begeleiding van zorgboerderijen die daar nood aan hebben.

1. Missie en Visie

Missie Steunpunt Groene Zorg vzw

Steunpunt Groene Zorg vzw wil Groene Zorg als zorgvorm ondersteunen en hierbij de zorgboerderijen op de kaart zetten als een volwaardige versterking en verruiming van de zorgsector die op zoek is naar zorg op maat en dit door de cliënt te plaatsen in een natuurlijke setting midden in de samenleving.

Steunpunt Groene Zorg vzw wil als autonome organisatie, maar in overleg met alle betrokken stakeholders, komen tot een kwaliteitsvolle invulling van Groene Zorg in Vlaanderen. Hierbij zal het steunpunt haar werking focussen op volgende vier pijlers:

- Dienstverlening aan zorgboerderijen en zorginstellingen/begeleiders, met aandacht voor een goede en kwaliteitsvolle koppeling tussen de zorgvraag en het aanbod van de zorgboerderijen
- Belangenbehartiging van de samenwerking landbouw- zorg en van het concept zorgboerderij
- Kennis en onderzoek
- Vorming en informatie

Visie Steunpunt Groene Zorg vzw

Iedereen in onze maatschappij, vooral de zwakkeren en hulpbehoevenden, heeft recht op maximale ondersteuning en zorg. Groene Zorg is hierbij een weliswaar kleine, maar zeker niet onbelangrijke schakel in het geheel van de zorgondersteuning.

Groene Zorg zijn alle mogelijke activiteiten voor een brede waaier van kwetsbare groepen waarbij, in een vrijwillig kader en onder begeleiding, een groene werkomgeving wordt benut met het oog op beleving, dagbesteding, time-out of begeleiding tot een arbeidstraject, waarbij:

- een holistische visie op hulp- en zorgverlening de zorgvorm schraagt en de praktische uitwerking onderbouwt,
- de waarden harmonie, verbondenheid en empowerment centraal staan,
- de meerwaarde ligt in het vermaatschappijlijken van de zorg.

Steunpunt Groene Zorg vzw definieert het kader van haar werking als volgt:

- Zorgboerderij : dit is een bedrijf, vereniging of particulier initiatief waar activiteiten van land- of tuinbouwproductie of andere activiteiten die betrekking hebben op de omgang met planten of dieren, benut worden bij het aanbod van Groene Zorg.
- Zorgboer(in) : dit is de bedrijfsleid(st)er, verantwoordelijke van de vereniging of particulier initiatief die Groene Zorg op een zorgboerderij aanbiedt.
- Hulpboer/zorggast/zorgvrager : dit is de persoon uit een kwetsbare groep die deelneemt aan de Groene Zorg.
- Begeleider: de persoon die, al dan niet in het georganiseerd verband van een voorziening maar steeds binnen het kader van een hulpverleningstraject en vanuit een handelingsplan, als professioneel instaat voor de ondersteuning van hulpboer(in) en zorgboer(in) bij de zorgboerderijactiviteiten.

2. Organisatiestructuur

Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering is samengesteld uit ten minste 9 leden die elk afgevaardigd zijn vanuit een van de 3 stichtende organisaties: Boerenbond, Ferm en Cera.

Wegens pensionering nam het mandaat van de heer Matthieu Vanhove (Cera) in 2020 een einde. Het vrijgekomen mandaat werd door Cera niet ingevuld.

Ook het mandaat van Lieve Vanotterdijk, namens Ferm, nam in 2020 een einde maar werd nog niet ingevuld.

Leden (eind 2020):

Franky Depickere, Stéphanie De Smet en Lieven Vandeputte namens Cera

Joris Van Olmen, Bert Meulemans, Frans De Wachter en Christian Stivigny namens Boerenbond

Nik Van Gool, Els Van Weert en Monique Swinnen namens Ferm

De leden van de Algemene Vergadering komen minstens eenmaal per jaar samen.

Op 3 juni 2020 werd de Algemene Vergadering bijeengeroepen voor de goedkeuring van het Jaarverslag en de Rekening 2019 en de goedkeuring van de Begroting 2020.

Bestuursorgaan

De leden van het Bestuursorgaan worden benoemd door de Algemene Vergadering. De samenstelling van het Bestuursorgaan bleef in 2020 ongewijzigd.

Eind 2020 zag de samenstelling van en de functieverdeling binnen het Bestuursorgaan er als volgt uit:

Voorzitter: Joris Van Olmen

Secretaris: Els Van Weert

Lid: Nik Van Gool

Lid: Bert Meulemans

Het Bestuursorgaan vergaderde op volgende data:

13 februari 2020

3 juni 2020

30 september 2020

2 december 2020

Medewerkers en hun taakverdeling:

In juni 2020 moest het bestuursorgaan beslissen tot een ingreep om het structurele financiële evenwicht tussen uitgaven en ontvangsten te herstellen. Om die reden werd een einde gemaakt aan het contract met Annelies Geeraerts. Katlijn Vander Meeren nam van dan af het consulentschap in de provincie Limburg op.

De provinciale consulentenploeg was eind 2020 als volgt samengesteld (2,6 VTE)

Sanne Van Looveren: Antwerpen

Katlijn Vander Meeren: Limburg

Mieke Braet: Oost-Vlaanderen

Sanne Van Looveren: Vlaams-Brabant

Els Roelof: West-Vlaanderen

Deze provinciale medewerkers coördineren de koppeling van vraag en aanbod. Zij verzorgen tevens het provinciale aanbod aan vormings- en informatieactiviteiten (0,5 – 0,6 VTE/provincie).

De consulenten voor de centrale werking (1,1 VTE)

Katlijn Vander Meeren: stafmedewerker

Zij neemt de uitwerking van specifieke thema's (persoonsvolgende financiering, nieuwe doelgroepen, gegevensbescherming) en projecten (vrijwilligerswerk op de zorgboerderij, Boerenrustpunt) voor haar rekening. Daarnaast staat ze in voor een aantal communicatieopdrachten (e-zine, websites).

Willem Rombaut: coördinator

Hij volgt de algemene dossiers op en staat in voor de communicatie, de organisatie van activiteiten op Vlaams niveau en de begeleiding van de interne structuren. Hij initieert vernieuwing via de projectwerking.

De administratieve ondersteuning

Maria Coenen.

De consulenten komen maandelijks samen in een werkoverleg waarop zowel de provinciale als de algemene werking besproken en voorbereid wordt. Vanaf maart verliepen de samenkomsten van het werkoverleg online. Meestal beperkten die zich tot 2-3 uren maar de overlegmomenten werden wel frequenter ingepland.

Het werkoverleg kwam samen op volgende data:

09/01/2020

04/02/2020

17/03, 23/03, 26/03, 31/03/2020

9/04, 21/04/2020

7/05, 14/05, 28/05/2020

4/06, 11/06, 23/06/2020

6/07/2020

20/08/2020

20/10, 29/10/2020

10/11, 17/11, 24/11/2020

10/12, 17/12/2020

Maatschappelijke zetel:

Diestsevest 40

3000 Leuven

tel (016)28.61.28 – fax (016)28.61.29

Werksecretariaat:

Remylaan 4b

3018 Wijnmaal

tel (016)24.49.22 - fax (016)24.39.72

Website: www.groenezorg.be

3. Uitbouw Steunpunt Groene Zorg in 2020

Vlaamse Overheid

In 2013 ontving Steunpunt Groene Zorg vzw voor het eerst een subsidie op naam vanuit het Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. In 2020 was deze subsidie op naam goed voor een bedrag van 89.300 euro.

Het steunpunt beschouwt dit als een eerste stap naar een duurzamer samenwerkingsverband met de Vlaamse overheid. Het steunpunt biedt immers kansen bij de realisatie van beleidsdoelstellingen zoals het faciliteren van inclusie, zorg op maat, empowerment van mensen uit kwetsbare groepen, continuïteit in de zorg, ...

Het is echter niet eenvoudig aan een organisatie als Steunpunt Groene Zorg een juiste plaats te geven binnen de regelgeving van het verkokerde welzijnslandschap. Het vinden van een passende positionering van het steunpunt binnen het welzijnsaanbod blijft daarom een belangrijke uitdaging.

Provinciale overheden

Antwerpen

In 2020 kreeg Steunpunt Groene Zorg een bedrag van 45.000 euro op naam toegewezen vanuit de Dienst Landbouw en Platteland van het Antwerps provinciebestuur.

Limburg

Steunpunt Groene Zorg ontving een werkingssubsidie op naam (begroot vanuit landbouw) voor een bedrag van 32.000 euro.

Op 29/09/2020 kwam de provinciale stuurgroep bijeen.

Oost-Vlaanderen

Voor 2020 voorzag het provinciebestuur in een toelage van 50.000 euro, toebedeeld vanuit het budget van landbouw.

Vlaams-Brabant

SGZ kon voor 2020 opnieuw rekenen op een provinciale werkingssubsidie van 33.000 euro vanuit het budget landbouw.

Op 6/10/2020 was er provinciale stuurgroep.

West-Vlaanderen

In 2020 bedroeg de provinciale subsidie 42.386 euro.

De stuurgroep die gepland was voor 03/04 werd afgelast. In plaats daarvan werd een stand van zaken per mail bezorgd. De vragen die daarop binnen kwamen kregen een antwoord in het verslag.

Op 28/10/2020 was er provinciale stuurgroep.

Drie provincies hebben in hun meerjarenbudget vanaf 2020 hun financiering aan Steunpunt Groene Zorg vzw opgetrokken: West-Vlaanderen (jaarlijkse indexatie), Oost-Vlaanderen en Antwerpen.

Provinciaal beleid voor plattelandsontwikkeling

In de provincie Antwerpen werd het project 'Vrijwilligersnetwerk binnen Groene Zorg', dat kaderde binnen het plattelandsprogramma 'Omgevingskwaliteit door Samenwerking', afgerond. Dit project liep van 1/09/2017 tot en met 30/11/2020. Voor de werking in 2020 vroeg het steunpunt een cofinanciering van 17.823 euro aan.

In het Leadergebied Kempen Oost liep het project Boerenrustpunt onder het promotorschap van Rurant. Steunpunt Groene Zorg was co-promotor. Dit project liep van 1/01/2019 tot en met 30/11/2020.

In het Leadergebied Kempen Zuid was er het project 'Herstelboerderijen' van Welzijnszorg Kempen, waaraan Steunpunt Groene Zorg participeert als partner. Dit project liep van 1/02/2019 tot en met 31/07/2020. Voor zijn prestaties in 2020 rekende het steunpunt een kost van 1.015 euro aan.

Eind 2020 startte Steunpunt Groene Zorg in de provincie West-Vlaanderen het project 'Van een groot naar een sterk netwerk van zorgboerderijen', dat kadert binnen het plattelandsprogramma 'Omgevingskwaliteit door samenwerking'. Dit project loopt van 28/10/2020 tot en met 31/12/2022.

Vernieuwde strategische doelstellingen

Binnen het kader van een strategische denkoefening besliste het Bestuursorgaan in 2019 om de zorgboerderij als primaire klant voorop te stellen. In de eerste plaats moet het steunpunt zich inzetten voor de ondersteuning van het informele aanbod. Die keuze werd in het najaar 2019 vertaald in strategische doelstellingen.

Het informele aanbod wordt omschreven als het model 'Landbouw met Zorg'. Dit is het zogenaamde 'klassieke' model waarbij een ondernemer in de landbouw of aanverwante activiteit, een stukje zorg opneemt als extra engagement.

De prioritaire keuze voor dit model bracht ons ertoe de matchingopdracht te reorganiseren. Het bestaande programma dat de consulenten in hun matchingopdracht ondersteunt, zal verder geautomatiseerd worden. Zodanig zelfs dat de aanmeldende voorziening, zonder tussenkomst van de consulent één of meerdere zorgboerderijen gesuggereerd krijgt waarmee hij vervolgens contact kan nemen. In 2020 werd aan de slag gegaan met de uitwerking van deze aangepaste tool. De uitrol van deze tool zal ervoor moeten zorgen dat de consulenten zich voor een groter deel van hun tijdsbesteding kunnen toewijden op de ondersteuning van zorgboerderijen die daar meer nood aan hebben en op de momenten dat ze daar nood aan hebben.

4. Werking 2020

4.1. De impact van COVID-19 op Groene Zorg

4.1.1. Gevolgen voor de zorgboerderijen

Het spreekt voor zich dat de werking van de zorgboerderijen in Vlaanderen in 2020 in grote mate beïnvloed werd door de coronapandemie en de veiligheids- en beschermingsmaatregelen die daarmee gepaard gingen.

Al van bij de aanloop naar de eerste lockdown in het voorjaar 2020 zette Steunpunt Groene Zorg sterk in op een geregelde en duidelijke communicatie. Over de periode van maart tot en met december 2020 stuurden we 11 elektronische nieuwsbrieven uit. Aanvankelijk was dat voornamelijk om de richtlijnen van de overheid te verduidelijken en te vertalen naar de samenwerking op de zorgboerderij. Dieper in de crisis werden tips en goede voorbeelden aangereikt over hoe om te gaan met het verminderde contact tijdens de lockdown. Zo kregen de zorgboerderijen suggesties over hoe ze contact konden onderhouden met de zorggasten.

Ook de heropstart werd systematisch begeleid met communicatie via de website, ondersteund met berichten in de elektronische nieuwsbrief. Berichten in de facebookgroep werkten ondersteunend.

Specifieke aandacht ging naar de zorgboerderijen die geregistreerd zijn als groene zorginitiatief bij het VAPH. In 5 afzonderlijke mailings werden zij tijdens de lockdown geïnformeerd over de maatregelen die uitgingen van het VAPH en het VLAIO. We namen zelf ook contact met het VAPH met het verzoek hen in de communicatie niet te vergeten.

Van 18 maart tot 18 mei gingen de deuren van de zorgboerderijen zo goed als op slot. Vanaf 18 mei konden de overeenkomsten met volwassen zorggasten weer opstarten. Een week later was het de beurt aan de schoolvervangende trajecten om de draad weer op te nemen.

Steunpunt Groene Zorg gaf op basis van de voorschriften die uitgingen van het VAPH en het Agentschap Zorg en Gezondheid, richtlijnen aan zorgboerderijen en hulpverleners over de voorwaarden en voorzorgmaatregelen bij die heropstart. Zo werd aanbevolen om de zorgboerderij slechts open te stellen met halve dagen, zorggasten niet toe te laten tot de privévertrekken en enkel activiteiten in open lucht aan te bieden. Sommige zorgboerderijen aarzelden om al aan de slag te gaan.

Er werd nog gewacht met de opstart van nieuwe samenwerkingen. Dat kwam pas half juni 2020 voorzichtig terug op gang. Omdat het aanbod van zorgboerderijen die open stonden voor met een nieuwe opstart nog beperkt bleef, besloot het steunpunt om selectief om te gaan met nieuwe aanmeldingen. De criteria om een aanmeldingsdossier op te starten werden ruim gecommuniceerd naar hulpverleners.

Tijdens de periode van de lockdown mistten veel zorggasten niet enkel de daginvulling maar ook de warmte op de zorgboerderij. Als steunpunt ontvingen we veel bezorgde berichten en vragen van zorgboer(inn)en over het isolement waarin de zorggasten nu moesten leven. Veel zorgboerderijen toonden zich als bezorgde metgezellen van hun zorggasten en wisselden berichtjes en foto's uit, zodat hun gasten nog iets van nieuws konden ontvangen over het boerderijleven.

Het onderling gemis tijdens de lockdown toonde tegelijk de kracht van de zorgboerderij als informele setting. Zorggasten zijn niet alleen buiten in de stal of op het veld of in de serre "actief". Het gaat ook om het potje koffie samen in huis, een

middagmaal nuttigen, ... Ook voor de zorgboerderij zelf, die van nature gastvrij en warm is, was dit even wennen.

4.1.2. Gevolgen voor de werking van Steunpunt Groene Zorg

De dienstverlening van matching van vraag en aanbod werd tijdens de lockdown in het voorjaar opgeschort. Er kwamen zo goed als geen aanmeldingen meer binnen en de behandeling van deze die nog niet afgehandeld waren werd stopgezet. Tabel 1 toont dat 41 aanmeldingen niet werden behandeld door het steunpunt omwille van de coronacrisis. Het ging voornamelijk om aanmeldingen voor minderjarige kandidaat-zorggasten. In de zomerperiode werden alsnog 15 van deze aanmeldingen gematcht en opgestart.

Tabel 1 Aantal niet behandelde aanmeldingen als gevolg van de coronacrisis, volgens leeftijd en sector van aanmelding

Leeftijd	GGZ	PmH	JH	Ond	Totaal
-12 jaar				1	1
12-13 jaar			1	7	8
14-15 jaar	1			8	9
16-17 jaar		1	1	16	18
18 jaar of ouder				5	5
Totaal	1	1	2	37	41

In plaats van de fysieke contacten met hulpverleners en zorgboerderijen waren er meer telefonische contacten. In het voorjaar registreerden we 107 telefonische begeleidingscontacten (>15min) met hulpverleners. In meer dan een derde ging het om coronagerelateerde vragen. Andere vragen hadden betrekking op de heropstart na de lockdown, begeleiding van nieuwe hulpverleners en informatie aan ouders die op zoek waren naar een zorgboerderij voor zoon of dochter.

Met zorgboerderijen telden we 95 intensieve telefonische begeleidingscontacten, ook hier in meerderheid over coronagerelateerde vragen.

De eerst reeks van geplande informatiesessies na de start van de lockdown werden geannuleerd. Vanaf juni werd overgeschakeld op digitale infosessies voor hulpverleners. Ook de starterssessies voor zorgboerderijen werden in het najaar digitaal georganiseerd. Voor de jaarlijkse dagexcursie werd een alternatief programma, uitgesplitst in 2 groepen uitgewerkt. Maar de najaarsgolf en de daarop volgende lockdown stak stokken in de wielen.

De verminderde dagelijkse matching-dienstverlening bood de opportuniteit om werk te maken van de geplande herziening van ons digitaal matchinginstrument. In het voorjaar werd gewerkt aan de architectuur. Vanaf het najaar, eens de toekomstige matchingcriteria bepaald, startten de consultants met een diepgaande bevraging van elke zorgboerderij. Dit gebeurde voornamelijk op afstand.

Ook de teamwerking werd afgestemd op de specifieke omstandigheden van het verplichte thuiswerken. Het werkoverleg werd regelmatig ingepland met kortere digitale bijeenkomsten. Om het contact te onderhouden was er aanvankelijk dagelijks, en na verloop van tijd tweemaal per week, een “groet de dag” waarop de teamleden elkaar digitaal ontmoetten. Het verminderde contact met zorgboer(inn)en en hulpverleners werd zo gecompenseerd met een intenser teamcontact, weliswaar op afstand.

4.2. Dienstverlening

4.2.1. Begeleiding van opstartende zorgboerderijen

Het traject dat Steunpunt Groene Zorg doorloopt met personen die interesse tonen om een zorgboerderij op te starten, is afhankelijk van het type zorgboerderij dat ze voor ogen hebben. Het steunpunt kiest immers voor een vraaggestuurde ondersteuning. Daarbij gaat het uit van twee types zorgboerderijen, nl.

- type 'Landbouw met Zorg'
- type 'Zorg met Landbouw'

Voor elk van beide modellen van zorgboerderij is een afzonderlijk basistraject uitgestippeld.

Model Landbouw met Zorg

Dit model komt overeen met de 'klassieke' zorgboerderij. Het gaat om mensen met een 'groene' bedrijvigheid (land- of tuinbouw, pension, kinderboerderij, tuinaannemer, manege, ...). Bij hun dagelijkse bedrijfsactiviteiten nemen ze een stukje zorg op.

Voor deze groep delen we de opstart in drie stappen in:

- 1° startersinfo: infosessie over doelgroepen en ondersteuningsnoden; kader voor samenwerking zorgboerderij-welzijn/zorg
- 2° screeningsgesprek: bezoek aan en in kaart brengen van het aanbod van de zorgboerderij
- 3° begeleiding bij de afsluiting van een eerste zorgboerderijovereenkomst

Model Zorg met Landbouw

In dit model vertrekken de initiatiefnemers van de wens om een zorgaanbod uit te bouwen en maken de bewuste keuze om dat aanbod vorm te geven in een groene omgeving. Ze beogen meerdere zorggasten gelijktijdig te ontvangen (= collectief aanbod) en in kleine groep een dagbesteding aanbieden. Ze streven naar een kostendekkende vergoeding van hun aanbod en prestaties.

De invoering van de persoonsvolgende financiering voor meerderjarige personen met een handicap, gaf zorgboerderijen die voor dit model kiezen een gunstig perspectief.

Voor deze groep start ons aanbod met de inforeeks 'Dromen van een eigen zorgboerderij'.

Met de zorgboerderijen die een webpagina wensen op zorgboerderijenvlaanderen.be hebben we vervolgens een screeningsgesprek waarop we hun aanbod in kaart brengen. Ze krijgen tevens een introsessie voor de opmaak van een eigen webpagina.

De zorgboerderij die op middellange termijn voor dit model kiest maar voorlopig van start wil gaan met een beperkt aanbod vanuit het model Landbouw met Zorg, sluit aan bij de opstart zoals beschreven voor Landbouw met Zorg.

4.2.1.1. Startersbegeleiding 'Landbouw met Zorg'

Starterssessie – Landbouw met Zorg

Sinds 2018 werkt SGZ met een vernieuwd rekruteringstraject dat werd uitgetest in het PDPO-project 'Groene Zorg in de Vlaamse Rand'. Daarbij brengen we nieuw geïnteresseerden vooraf samen in een infosessie.

De ondernemers die zorgactiviteiten willen opstarten, krijgen tijdens deze sessie een beeld van de doelgroepen die naar de zorgboerderij komen. We staan stil bij de ondersteuningsnaden van de diverse doelgroepen en geven uitleg bij het samenwerkingskader waarbinnen ze op een wettelijke en kwaliteitsvolle manier als zorgboerderij aan de slag kunnen.

Deze sessie dient als voorbereiding op het screeningsbezoek. De deelnemers krijgen een opdracht mee om zich op dat bezoek van de consulent voor te bereiden. Zo worden ze aangezet om vooraf na te denken over de doelgroepen die ze liefst zouden ontvangen en over het takenaanbod waarin ze kunnen voorzien.

In 2020 bereikten we tijdens 4 sessies 15 deelnemers. (*Overzicht van startersmodules voor kandidaat zorgboerderijen, bijlage 3*)

Screeningsbezoeken

Wie interesse toont om te starten als zorgboerderij wordt bezocht door een consulent van Steunpunt Groene Zorg voor een screening. Tijdens dat bezoek worden de motivatie en de zorgmogelijkheden van de kandidaat-zorgboerderij bevestigd. Voor de inschatting van de competenties van de zorgboer(in) doet de consulent beroep op het competentieprofiel dat in samenwerking met de docentengroep arbeidspsychologie van de Thomas More-hogeschool werd opgemaakt.

Dankzij de voorbereidende starterssessie verloopt het screeningsgesprek vlotter en efficiënter. In vergelijking met voorheen gaat er minder tijd naar informatieoverdracht en dat geeft extra ruimte om de belangstelling en de mogelijkheden van de zorgboerderij tijdens het kennismakingsgesprek in kaart te brengen. Bovendien heeft de consulent met deze nieuwe werkwijze al tweemaal contact gehad met de kandidaat-zorgboerderij, alvorens deze effectief van start gaat met de begeleiding van een zorggast.

Bij het kennismakingsbezoek is er steeds een rondleiding op het bedrijf waarbij de mogelijke taken voor zorggasten in kaart worden gebracht. Als afsluiter ontvangt de kandidaat-zorgboerderij een Kwaliteitsbox en een map met nuttige informatie.

In 2020 werden 57 kandidaten bezocht. Daarvan haakten 2 na het gesprek af. Het aandeel van professionele land- en tuinbouwbedrijven binnen deze groep van nieuwe kandidaten lag opnieuw iets hoger (58%). Een viertal gescreende en door de consulent geschikt bevonden zorgboerderijen, hielden hun beslissing na het screeningsbezoek nog even in beraad en zijn nog niet beschikbaar.

Na het screeningsbezoek krijgen de nieuwe zorgboerderijen ondersteuning bij de opstart van hun eerste overeenkomst. Van de gescreende zorgboerderijen gingen er 25 al effectief aan de slag.

Eén gescreend landbouwbedrijf toonde de intentie een collectief aanbod (Zorg met landbouw) uit te bouwen. In de categorie 'Andere' waren er 3 die met Zorg met Landbouw wilden starten.

Tabel 2

<i>Aantal gescreende zorgboerderijen in 2020</i>						
	Antw.	Limb.	O.-VI.	VI.-Br.	W.-VI.	TOTAAL
gescreend land- en tuinbouw	10	3	6	5	8	32
gescreend andere	8	5	3	3	6	25
afgehaakt na screening (L&TB)	1					1
afgehaakt na screening (andere)	1					1
NIEUWE ZORGBOERDERIJEN	16	8	9	8	14	55

4.2.1.2. Startersbegeleiding 'Zorg met Landbouw'

Voor deze groep bestaat ons aanbod uit een inforeeks 'Dromen van een eigen zorgboerderij'.

Zorgboerderijen die na de inforeeks ervoor kiezen om te starten met een beperkt aanbod vanuit het model Landbouw met Zorg en daarvoor gebruik wensen te maken van onze matching dienstverlening, volgen de opstart zoals beschreven voor Landbouw met Zorg.

Inforeeks 'Dromen van een eigen zorgboerderij' – Zorg met Landbouw

Deze infosessie is voor velen die overwegen om een zorgboerderij op te starten een eerste kennismaking met Steunpunt Groene Zorg. Tot nog toe ging het om een eenmalige bijeenkomst. Met de omschakeling naar een onlinesessie als gevolg van de lockdown tijdens de corona-epidemie splitsten we de ene sessie op in twee delen.

In deze reeks van 2 bijeenkomsten krijgen de deelnemers verschillende kapstukken waarmee ze zelfstandig aan de slag kunnen: businessmodel, kostprijsberekening, werken met vrijwilligers, persoonsvolgende financiering, modelovereenkomst, ... Ze worden attent gemaakt op diverse aspecten van regelgeving en kwaliteitszorg.

De deelnemers krijgen een beeld van het actuele zorgboerderijlandschap in Vlaanderen en van de meerwaarde die ze met hun eigen zorgboerderij daarin zouden kunnen bieden.

De inforeeks werd tweemaal georganiseerd en trok 64 deelnemers. (*Overzicht van infosessies 'Dromen van een eigen zorgboerderij' bijlage 3*)

In 2018 en 2019 volgden respectievelijk 52 en 55 personen deze sessie.

Informatiesessies 'Persoonsvolgende financiering en zorgboerderij' voor land- en tuinbouwers

Veel initiatiefnemers die kiezen voor het model Zorg met Landbouw, zien in het concept van de persoonsvolgende financiering een opportuniteit om de financiële draagkracht van hun initiatief te schragen. Om hen hierin op weg te helpen organiseert Steunpunt Groene Zorg, een aanvullende infosessie over dit thema.

Naast een algemene inleiding over de persoonsvolgende financiering wordt tijdens deze sessie specifiek ingegaan op de manier waarop budgethouders hun budget kunnen besteden voor een dagbestedingsaanbod op een zorgboerderij.

De infosessie werd 5 maal georganiseerd en trok 43 deelnemers aan. (*Overzicht van informatiesessies 'Persoonsvolgende financiering en zorgboerderij' bijlag 3*)

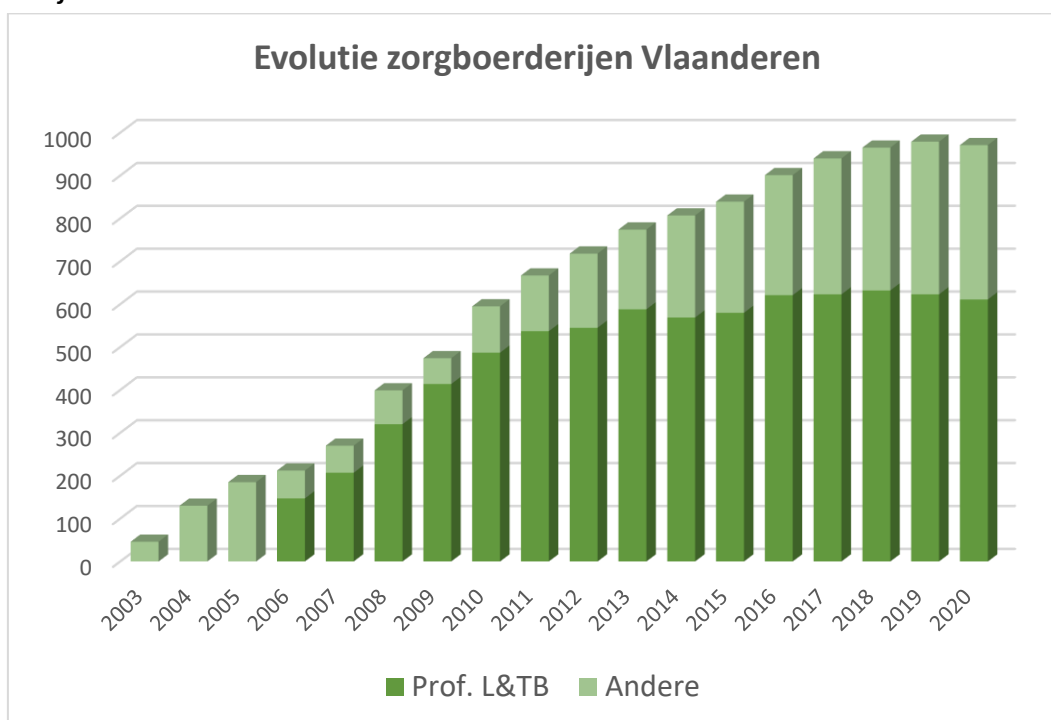
4.2.2. Inventarisering van het zorgaanbod

Naar aanleiding van de contactname met veel zorgboerderijen om hun aanbod nauwkeuriger in kaart te brengen, werd in het najaar de beschikbaarheid van heel wat zorgboerderijen geactualiseerd (zie grafieken 1 en 2). Eind 2020 telde Steunpunt Groene Zorg 971 actieve zorgboerderijen in Vlaanderen.

Voor het eerst kunnen we spreken van een stagnatie in de groei van het aantal actieve zorgboerderijen. Er was zelfs sprake van een lichte terugval van het totale aanbod met 8, ook al breidde het aantal zorgboerderijen buiten de context van een land- of tuinbouwbedrijf nog uit met 4.

Een meerderheid van actieve zorgboer(inn)en biedt de zorgactiviteiten aan op een professioneel land- of tuinbouwbedrijf in hoofd- of nevenberoep (63%). Enkel zij kunnen een subsidie ter compensatie van hun zorgactiviteiten ontvangen vanwege het Departement Landbouw en Visserij (DLV).

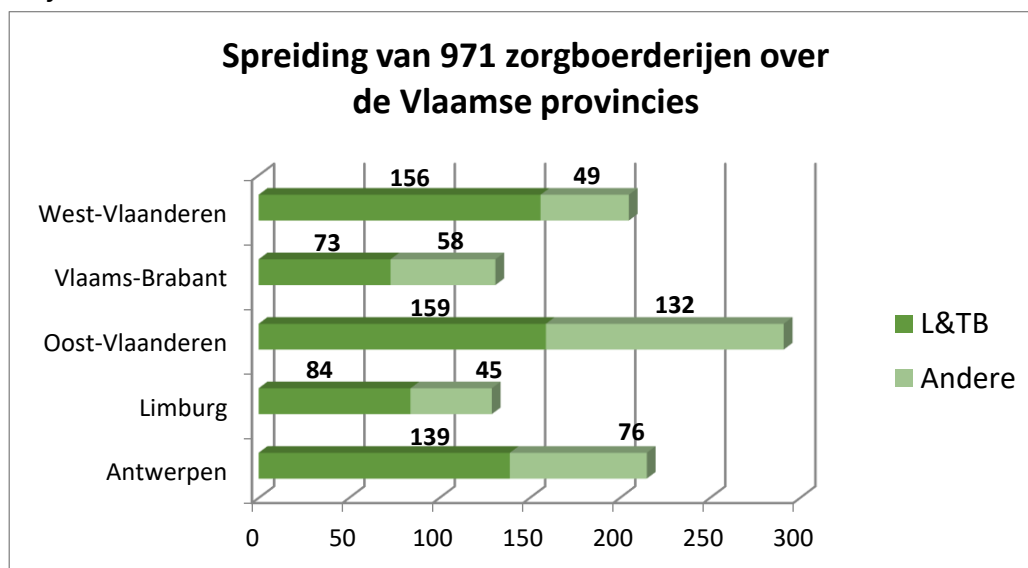
Grafiek 1

De hoofdactiviteit op de andere actieve zorgboerderijen past niet in de omschrijving van een professioneel land- of tuinbouwbedrijf. Het gaat dan om paardenmaneges, hobbyboeren, kinderboerderijen, tuinaannemers, ... Het aandeel van dit type zorgboerderij in het totale aanbod gaat al sinds 2009 onophoudelijk in stijgende lijn. Sinds 2009 is hun aantal verzesvoudigd, van 60 in 2009 naar 360 in 2020.

Bovenop het aantal van 971 actieve zorgboerderijen telde Steunpunt Groene Zorg op 31 december 2020 nog eens 78 kandidaat zorgboerderijen die wel al gescreend werden maar in 2020 nog niet actief zijn geweest. Meer dan 2/3 van deze nieuwe kandidaten zijn zorgboerderijen met een hoofdactiviteit buiten de professionele land- en tuinbouw.

Grafiek 2

Via bedrijfsbezoeken en screeningsgesprekken wordt het aanbod van zorgboerderijen in kaart gebracht. De informatie over dat aanbod wordt later aangevuld naar aanleiding van opstartgesprekken voor nieuwe overeenkomsten of bij meldingen van zorgboer(in) of hulpverleners over het verloop van de samenwerking met zorggasten.

4.2.3. Matching van vraag en aanbod

Steunpunt Groene Zorg biedt welzijns- en zorgvoorzieningen de gelegenheid om hun vraag voor activering van een cliënt op de zorgboerderij aan te melden.

De provinciale consulent van het steunpunt onderzoekt deze aanmeldingen en probeert ze te matchen aan een passende zorgboerderij. Op die wijze worden de aanvragers in contact gebracht met de meest gepaste zorgboerderij.

4.2.3.1. Aanpassing matchingapplicatie

De procedure die SGZ voorziet voor aanmelding, behandeling en opvolging van een zorgboerderijaanvraag verloopt deels digitaal. Het systeem werd in 2014 opgezet. In 2018 werd het geoptimaliseerd zodanig dat hulpverleners die aanmelden een vlottere service krijgen. Na aanmelding op de website krijgen de hulpverleners, bij matching, ook het afsprakenplan digitaal aangeleverd.

De strategische heroriëntatie waartoe de Raad van Bestuur in 2019 besliste houdt onder meer in dat de dienstverlening van matching meer geautomatiseerd zal verlopen. Door de matching sneller te laten verlopen via een automatische toepassing hoopt SGZ

- meer gasten naar de zorgboerderijen te kunnen toeleiden
- voorzieningen meer aan te moedigen om via SGZ op zoek te gaan naar een passende zorgboerderij
- meer tijd vrij te maken bij onze consulenten zodat ze de zorgboerderijen kunnen ondersteunen op de momenten dat ze daar meer nood aan hebben.

De kritische succesfactor voor het welslagen van deze strategie is de ontwikkeling van een goed werkende applicatie die zoveel als kan, zonder tussenkomst van de

consulenten, de vragen vanuit de welzijns- en gezondheidssector toeleidt naar een passende zorgboerderij.

Voor de ontwikkeling van deze toepassing bouwen we verder op de bestaande toepassing die deels reeds geautomatiseerd is. In het voorjaar 2020 schreven we een bestek uit voor een dienstverleningsopdracht met betrekking tot de uitbouw van een nieuwe matchingapplicatie. Het bestek bevatte een uitgebreide analyse met een stapsgewijze beschrijving van hoe het geautomatiseerd proces er zou moeten uitzien. Die analyse was opgebouwd vanuit een grondige denkoefening die binnen het werkoverleg in juni 2019 was opgestart.

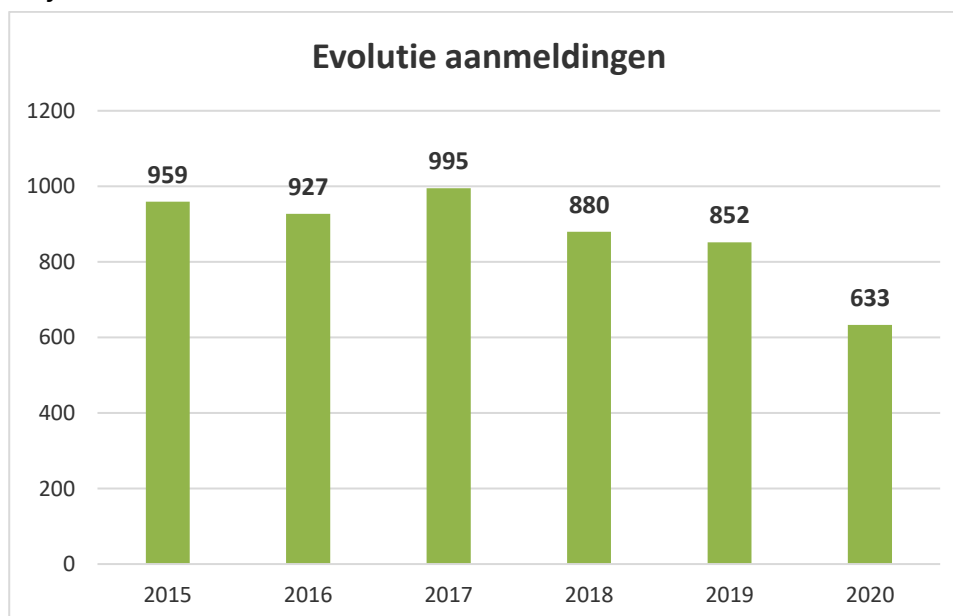
Begin juli 2020 werd de opdracht toegewezen aan eMuze. Sindsdien is er een tweewekelijks opvolgoverleg met deze externe partner. Eind 2020 waren volgende fasen in de opbouw afgewerkt:

- de opmaak van een infofiche voor zorgboerderijen
- de opmaak van een infofiche voor voorzieningen
- de overdracht van bestaande data naar de nieuwe fiches
- het ontwerp van de vormgeving

4.2.3.2. Aanvragen voor een zorgboerderij

Hulpverleners die hun cliënt willen aanmelden voor activering op een zorgboerderij kunnen op de website www.groenezorg.be doorklikken naar een digitale aanmeldingsite. Ze doorlopen een onlineformulier met 9 tabbladen. Daarin geven ze informatie over de aanmelder(s), de kandidaat hulpboer en diens wensen en voorkeuren. Ze klikken ook aan welke doelstellingen via de samenwerking met een zorgboerderij beoogd worden. Tot slot krijgen ze een vragenlijst van 25 tot 44 vragen voorgeschoteld. Die vragenlijst peilt naar de ondersteuningsnood van de kandidaat hulpboer op het gebied van aanleren en uitvoeren van taken, omgang met feedback en persoonlijke aandacht.

Grafiek 3

In 2020 ontving Steunpunt Groene Zorg 633 aanvragen om een samenwerking met een zorgboerderij op te starten (grafiek 3). Het aantal aanmeldingen schommelt sinds 2010 tussen 900 en 1.100 per jaar maar is in 2018 onder het cijfer van 900 gezakt.

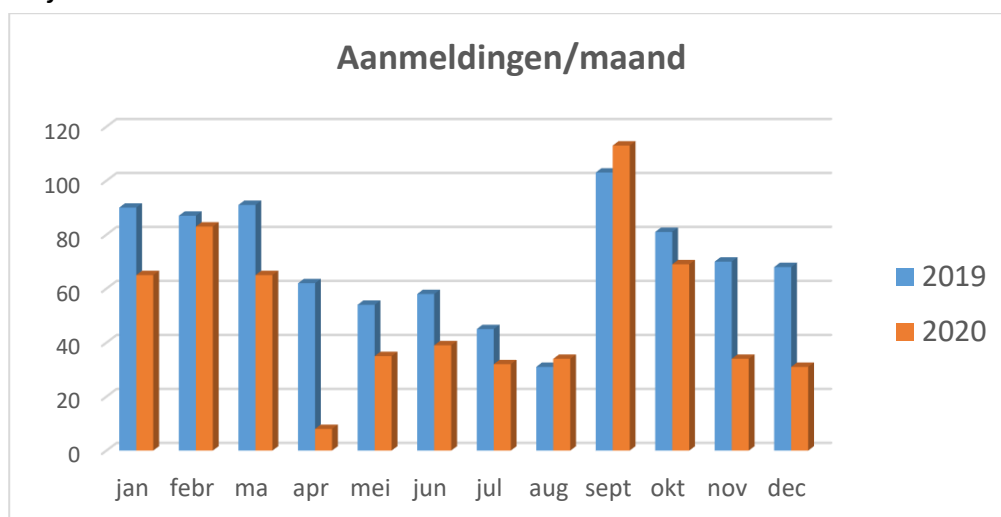

De maatregelen die vanaf half maart 2020 van toepassing waren tegen de verspreiding van COVID 19 hadden ook impact op de werking van zorgboerderijen. Van 18 maart tot 18 mei gingen de zorgboerderijen volledig dicht. Nadien werd voorzichtig heropgestart. Die heropstart gold enkel voor lopende overeenkomsten. Pas in het najaar 2020 stelde een aantal zorgboerderijen zich opnieuw open voor nieuwe aanmeldingen.

Omwille van de nog beperkte beschikbaarheid van zorgboerderijen behandelde het steunpunt enkel aanvragen voor 14-jarigen en ouder voor een duurtijd van meer dan 3 maanden. Om de informele setting van zorgboerderijen te beschermen werden enkel zorggasten met een zekere graad van zelfstandigheid gematcht. Deze voorwaarden werden gecommuniceerd via website, nieuwsbrief en facebook.

De lockdown heeft de zorg- en welzijnsvoorzieningen ingehouden om nieuwe zorggasten aan te melden. Het aantal aanmeldingen lag op 74% van het jaar voordien. Grafiek 4 geeft aan dat het verminderde aantal aanmeldingen tegenover 2019 samenviel met de 2 golfbewegingen in het aantal besmettingen: de periode maart – juli en de periode november – december. In de maanden augustus en september zagen we een heropleving. In die maanden waren er meer aanmeldingen dan in dezelfde maanden in 2019.

Grafiek 4

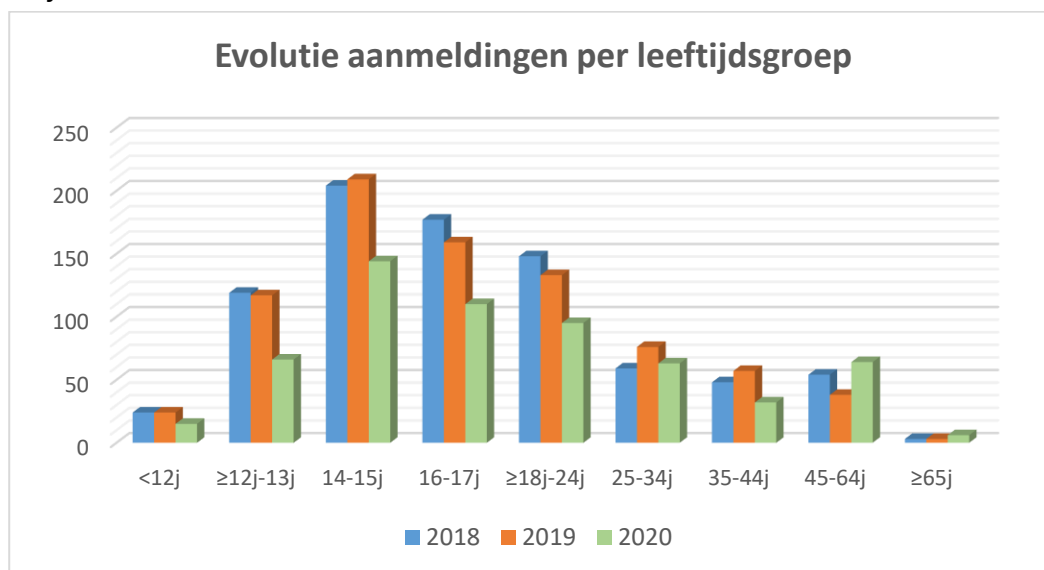

Het verminderd aantal aanmeldingen toont zich het meest uitgesproken bij de groep van minderjarigen, zo blijkt uit grafiek 5. Het aantal aanmeldingen voor minderjarigen daalde van 509 in 2019 tot 335 in 2020 (-34%) terwijl het aantal aanmeldingen voor meerderjarigen in dezelfde periode daalde van 307 in 2019 naar 260 in 2020 (-15%).

Wanneer we enkel de aanmeldingen voor jongeren -14 jaar (dit is de leeftijdsgrens die SGZ in het najaar 2020 heeft getrokken voor behandeling van aanvragen) in beschouwing nemen zien we zelfs een daling met 43% (van 141 in 2019 naar 81 in 2020). Maar ook voor de leeftijdsgroep 14-17-jarigen is het aantal aanmeldingen gedaald met 30%.

Het aandeel van minderjarigen in het totaal aantal aanmeldingen zakte tot 55%. De 2 voorgaande jaren lag dat telkens op 59%. Sinds 2010 lag het aandeel van aanmeldingen voor minderjarigen nog nooit zo laag.

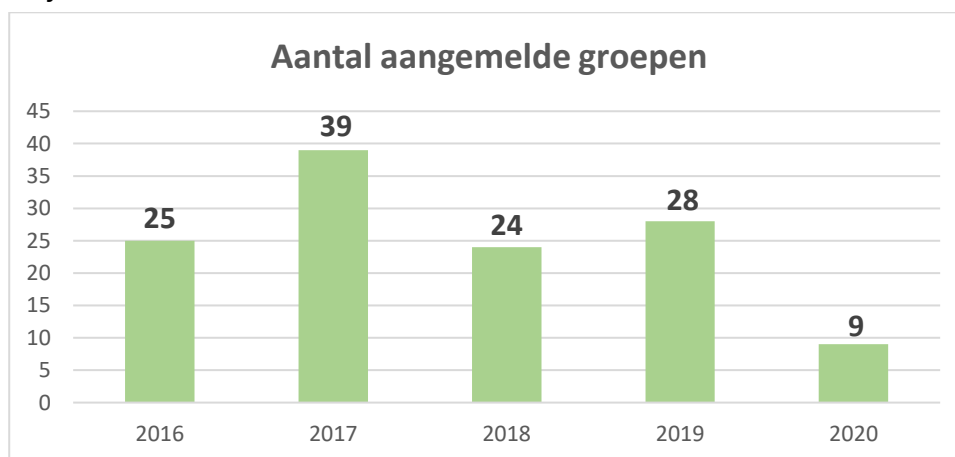
Grafiek 5

Opmerkelijk is de toename van het aantal aanmeldingen voor +45-jarigen. Bijna de helft van de aanmeldingen uit die leeftijdsgroep gebeurde vanuit de geestelijke gezondheidszorg. Ook de thuiszorg zorgt voor bijna een kwart van de aanmeldingen in deze leeftijdsgroep. Bij de +55-jarigen is de thuiszorg de voornaamste aanmelder. Er dient echter op gewezen dat dit regiogebonden is. In de provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant samen is de thuiszorg goed voor 14% van alle aanmeldingen. In Oost- en West-Vlaanderen samen waren er slechts 3 aanmeldingen (0%) vanuit thuiszorgdiensten.

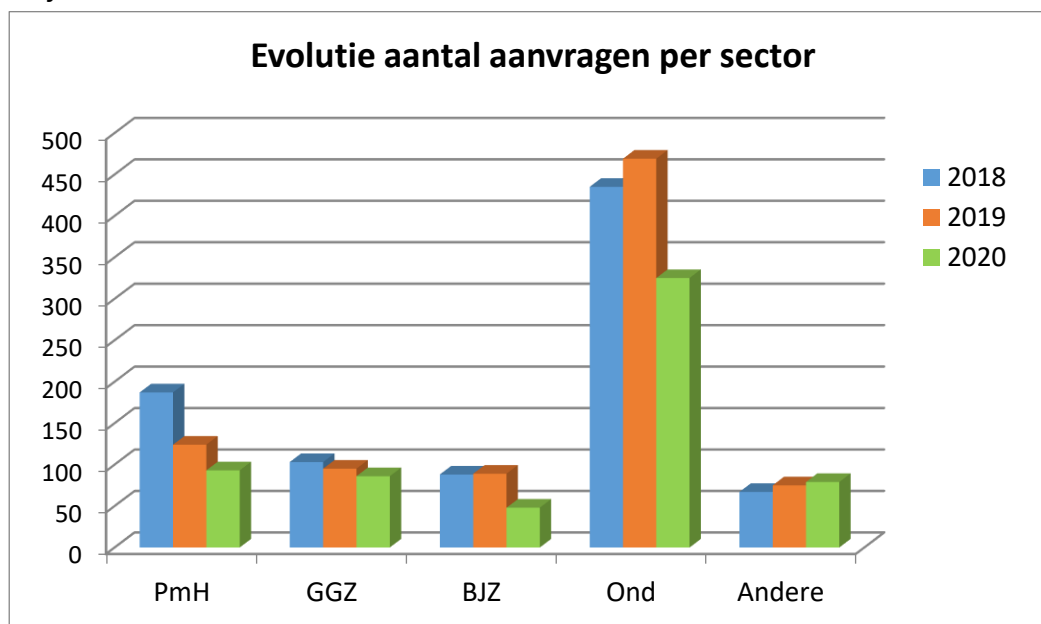
Ook het aantal aanmeldingen voor groepen viel in 2020 terug.

Grafiek 6

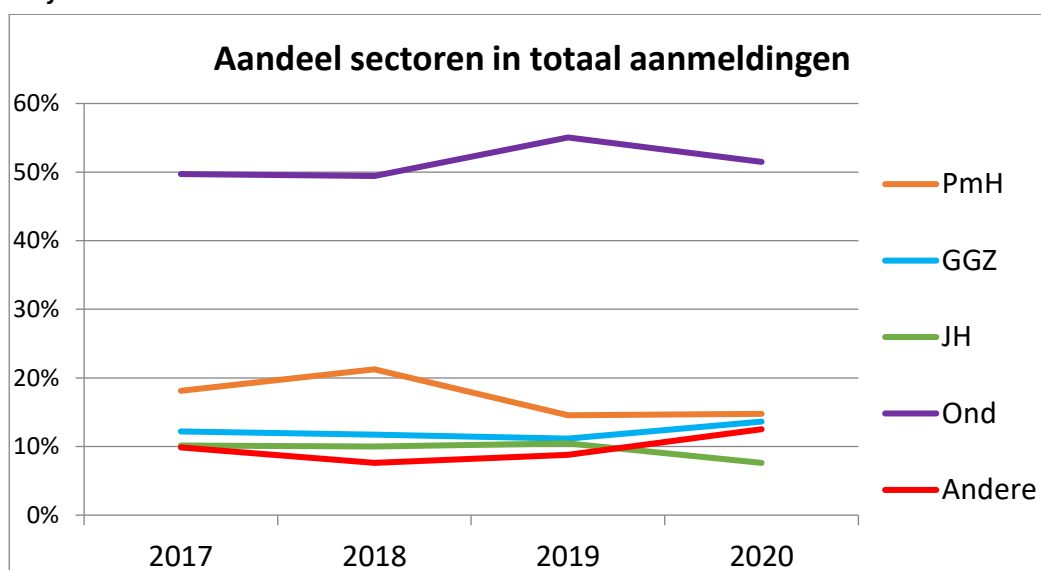

Grafieken 7 en 8 geven ons een beeld van de voornaamste sectoren van waaruit aanmeldingen bij Steunpunt Groene Zorg vzw binnenkomen. Met uitzondering van de categorie 'Andere', waarin voornamelijk de thuiszorg het grootste aandeel opneemt, heeft elke sector een deel van de algehele terugval van het aantal aanmeldingen in 2020 ondervonden.

Grafiek 7

Grafiek 8

De verminderde aanmelding van minderjarigen zien we uiteraard weerkomen in grafiek 7. De typische jongerensectoren onderwijs en jeugdzorg brachten opvallend minder aanmeldingen binnen tegenover de voorgaande jaren.

In lijn met het verminderde aandeel van minderjarigen in het aantal aanmeldingen zien we vanuit beide sectoren ook een terugval in hun aandeel binnen het geheel van aanmeldingen (grafiek 8). Met 52% behoudt de sector onderwijs wel het leeuwenaandeel van alle aanmeldingen. Nog slechts 8% van de aanmeldingen gebeurt door de jeugdhulp. Dit is het laagste cijfer ooit.

We wijzen erop dat bovenstaande grafieken geen informatie geven over de problematiek of diagnose die bij de aangemelde zorggast is vastgesteld. Steunpunt Groene Zorg vraagt bij de aanmelding geen gegevens op over de indicatie omdat deze

niet rechtstreeks relevant zijn voor de opdracht van matching. Wel weten we dat veel zorggasten die worden aangemeld vanuit een bepaalde sector, tevens begeleiding krijgen van een voorziening uit een andere sector. Dat is nog meer het geval voor de doelgroep van minderjarigen.

De bovenstaande grafieken geven evenmin een beeld van het aantal zorgboerderijovereenkomsten. We bespreken hier immers enkel de nieuwe aanmeldingen die in de loop van 2020 werden ingediend. Er zijn echter heel wat overeenkomsten die vóór het jaar 2020 werden opgestart en in de loop van 2020 verder doorliepen. Deze zitten niet in de bovenstaande cijfergegevens vevat.

Als steunpunt hebben we over het aantal lopende overeenkomsten geen exacte informatie. Om een raming te maken van het aantal lopende overeenkomsten kunnen we ons wel baseren op de cijfergegevens van Departement Landbouw en Visserij (zie 4.2.3.2.). We weten dat vooral meerderjarige zorggasten langlopende trajecten hebben.

4.2.3.3. Opstart van een zorgboerderijovereenkomst

Bijlagen 1 en 2 geven een overzicht van het aantal samenwerkingsverbanden dat tussen zorgboerderijen en voorzieningen werd opgestart. Op 633 aanmeldingen werden er 405 zorgboerderijovereenkomsten afgesloten. Het opstartpercentage (= de verhouding van het aantal matchings ten opzichte van het aantal aanmeldingen) lag op 64%. Dat is iets minder dan het gemiddelde van voorgaande jaren. Dat lagere percentage is echter niet van die aard dat we kunnen spreken van een betekenisvolle afwijking.

Voor aanmeldingen vanuit de sector onderwijs werd het moeilijkst een match gevonden. Voor slechts 56% van de aanmeldingen lukte dit. Dat percentage lag voorgaande jaren hoger. In 2019 werd voor slechts 49% van de aanmeldingen uit jeugdhulp een match gevonden. In 2020 lag het matchingpercentage voor die sector op 65%. De grootste kans op een succesvolle match is weggelegd voor aanmeldingen vanuit thuiszorgdiensten. Voor 88% van die aanmeldingen vindt SGZ een passende zorgboerderij.

Voor 228 aanmeldingen werd geen zorgboerderijovereenkomst opgestart. Daarvoor zijn meerdere verklaringen:

- a) 96 aanmeldingen (16%) werden ingetrokken nog voordat een overeenkomst kon worden opgestart. In 31 gevallen beslisten de indieners tot intrekking van hun aanvraag nadat reeds een match was gemaakt met een door het steunpunt voorgestelde zorgboerderij.
- b) In een heel beperkt aantal gevallen (8) besliste SGZ zelf om de aanmelding niet te behandelen. Dat gebeurt wanneer de consultant oordeelt, in principe in overleg met de aanmelder, dat de aanvraag niet past binnen de doelstellingen van een zorgboerderij.
- c) Voor 77 aanmeldingen (13%) werd geen passende zorgboerderij gevonden. Dat cijfer ligt een stuk hoger dan voorgaande jaren. In 2019 werd voor slechts 4% van de aanmeldingen geen passend aanbod gevonden. Andere jaren gaat het voornamelijk om vragen met heel specifieke verwachtingen waarvoor geen gebiedsdekkend aanbod bestaat. In 2020 was de beperking van activiteiten als gevolg van de coronapandemie de voornaamste reden waarom voor deze grote groep aanvragen geen samenwerking kon opgestart worden.
- d) 13 aanmeldingen werden doorverwezen naar het aanbod op www.zorgboerderijenvlaanderen.be

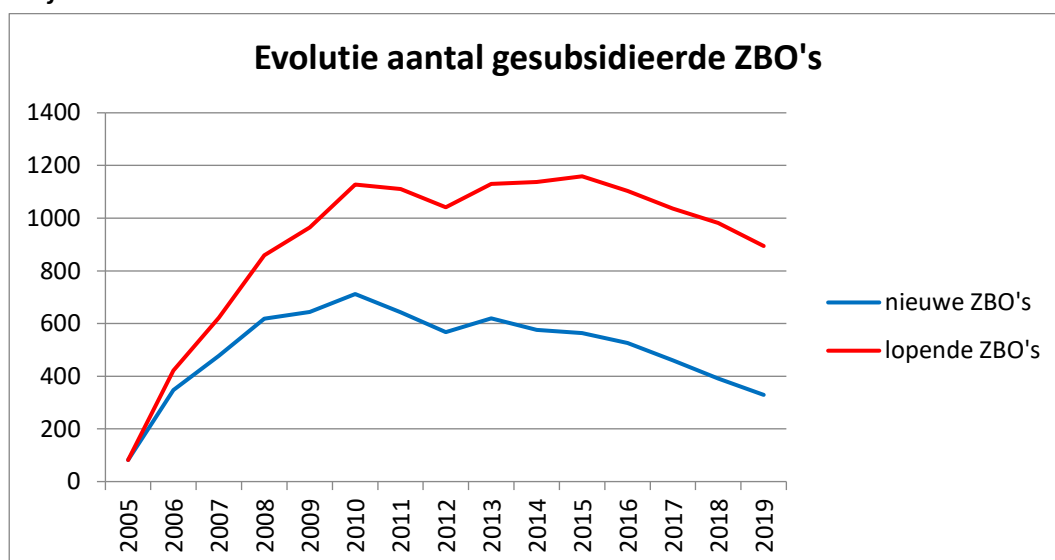
De Dienst Ontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij registreerde in 2019 (het departement kan nog geen definitieve cijfers voor 2020 ter beschikking stellen) 894 lopende overeenkomsten. Let wel, dit cijfer heeft uitsluitend betrekking op de overeenkomsten met gesubsidieerde land- en tuinbouwbedrijven.

Van deze lopende overeenkomsten in 2019 waren er 329 nieuwe overeenkomsten, die pas in de loop van dat jaar gestart werden. 8 overeenkomsten werden al bij de start van de subsidiemaatregel, in 2005, opgestart. 163 zorgboerderijovereenkomsten (18%) liepen al 5 jaar of langer.

Ongeveer 85% van de overeenkomst loopt niet langer dan 2 jaar.

In grafiek 9 krijgen we een beeld van het aantal gesubsidieerde zorgboerderijovereenkomsten per jaar sinds 2005, het jaar waarin de subsidiemaatregel van kracht werd. De bovenste lijn geeft het aantal overeenkomsten dat lopende was tijdens het aangegeven jaar. De onderste lijn geeft weer hoeveel nieuwe overeenkomsten in het betreffende jaar werden opgestart.

Grafiek 9

Bron: Afdeling Ontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij

Het aantal nieuwe overeenkomsten dat jaarlijks wordt afgesloten toont sinds 2010 een dalende trend. Het aantal lopende overeenkomsten met gesubsidieerde zorgboerderijen loopt sinds 2015 continu naar beneden.

4.2.4. Begeleidingscontacten

Eens een aangemelde kandidaat-zorggast werd gematcht met een passende zorgboerderij blijft Steunpunt Groene Zorg de opstart en samenwerking opvolgen. In het bijzonder wanneer, hetzij de zorgboerderij, hetzij de hulpverlener, voor het eerst een zorgboerderijovereenkomst afsluit, verleent het steunpunt ondersteuning bij de opstart.

Maar ook indien zowel zorgboerderij als hulpverlener ervaring heeft met Groene Zorg, blijft de consulent van het steunpunt beschikbaar voor begeleiding. Met het oog op een goede begeleiding van de zorgboerderijen gaan de consulenten van Steunpunt Groene Zorg nu en dan ter plaatse op bezoek voor de opstart van een overeenkomst,

een administratieve vraag of probleembespreking. In Antwerpen en Vlaams-Brabant had de consultant, die in 2019 van start ging bij SGZ, nog verschillende kennismakingsbezoeken (categorieën 'Bevraging nieuwe fiche' en 'Andere').

Tabel 3

<i>Aantal plaatsbezoeken in 2020 (zonder kennismakingsbezoeken bij kandidaat zorgboerderijen)</i>						
	Antw.	Limb.	O.-Vl.	Vl.-Br.	W.-Vl.	TOTAAL
opstart ZBO, nieuwe ZB én HV	3		3		2	8
opstart ZBO, nieuwe ZB	1	2	5		6	14
opstart ZBO, nieuwe HV	11		1	5	8	25
opstart ZBO	7			1	1	9
administratieve vraag	1		1			2
probleembespreking						0
Begeleiding 'meer zorg'						0
Bevraging nieuwe fiche ZB	7			4		11
Andere	10	1		6	2	19
TOTAAL	40	3	10	16	19	88

De consultants van SGZ kwamen 88 keer ter plaatse op de zorgboerderij. Het aantal plaatsbezoeken lag een heel stuk lager dan andere jaren. Dat heeft alles te maken met het verbod op huisbezoeken dat gedurende het grootste deel van 2020 van toepassing was als gevolg van de coronapandemie.

Ter vergelijking: in 2019 waren er 178 bezoeken op zorgboerderijen. Omwille van de specifieke omstandigheden als gevolg van de coronapandemie is een vergelijking met het aantal plaatsbezoeken van voorgaande jaren moeilijk te maken.

In plaats van fysieke plaatsbezoeken werd meer aandacht besteed aan telefonische begeleidingscontacten. Tabel 4 geeft een samenvatting van het aantal intensieve telefonische begeleidingscontacten met zorgboerderijen.

Die begeleidingscontacten hadden voornamelijk te maken met een diepgaande bevraging die het steunpunt in de zomer van 2020 opstartte. Met die bevraging probeert het steunpunt van elke zorgboerderij een meer gedetailleerde weergave te bekomen van het zorgaanbod. Deze gegevensverzameling gebeurde in voorbereiding van een nieuwe geautomatiseerde matchingtool. (zie hfst 3 paragraaf 'Vernieuwde strategische doelstellingen')

Tabel 4 Aantal telefonische begeleidingscontacten met zorgboerderijen (min. 30min)

	Antw.	Limb.	O.-Vl.	Vl.-Br.	W.-Vl.	TOTAAL
Bevraging nieuwe fiche	34	30	57	25	49	198

4.2.5. Aanbod collectieve polis voor zorggasten

Als voorwaarde voor de opstart van een zorgboerderijovereenkomst geldt dat elke betrokken partij zich dient te verzekeren tegen burgerlijke aansprakelijkheid. In de meeste gevallen stelt zich hieromtrent geen probleem voor wat de verzekering van de begeleidende voorziening en de zorgboerderij betreft.

Op welke wijze de burgerlijke aansprakelijkheid van de zorggast kan verzekerd worden, verschilt van de ene bij de andere situatie. In sommige omstandigheden zal de begeleidende voorziening een dergelijke verzekering hebben afgesloten. Voor schoolgaande jongeren is er doorgaans een verzekeringspolis afgesloten door de school van de jongere.

Bovendien is het aangewezen dat er voor de zorggast tevens een verzekering wordt afgesloten die het risico van lichamelijke ongevallen dekt. Ook daar stelt zich hetzelfde probleem dat elke individuele situatie afzonderlijk moet onderzocht worden.

Voor die situaties waarbij de zorggast zich niet kan dekken tegen de risico's van burgerlijke aansprakelijkheid of lichamelijke ongevallen, hetzij via een begeleidende voorziening, hetzij vanuit een privé-polis, beschikt SGZ zelf over een verzekeringsaanbod. Zorggasten kunnen zich via hun begeleidende voorziening aansluiten op een collectieve verzekering. Ze betalen daarvoor een forfaitaire jaarvergoeding.

In 2020 maakten 74 zorggasten gebruik van dit aanbod. 7 zorggasten kozen enkel voor een verzekering lichamelijke ongevallen, 2 voor een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid. De overige 65 zorggasten sloten zich voor beide risico's aan bij de polis van SGZ.

De aansluitingskosten worden in de meeste gevallen gedragen door de zorggast zelf of een familielid. Toch is het bij een vierde van de aansluitingen de zorgboerderij die daarvan de kosten op zich neemt.

Tabel 5 Wie betaalt de aansluitingskost voor de collectieve polis?

Zorggast	Familielid	Zorgboerderij	Bewindvoerder	OCMW	Voorziening
27	14	19	7	4	3

4.2.6. Basisondersteuning aan 'Zorg met Landbouw'

De initiatieven 'Zorg met Landbouw' maken geen gebruik van het dienstverleningsaanbod van matching en opvolging van zorgboerderij-overeenkomsten. Als meer geprofessionaliseerde vorm van groene zorg worden ze verondersteld zelfstandig aan de slag te gaan met de screening en begeleiding van hun zorggasten. Steunpunt Groene Zorg biedt hen wel een basisondersteuning die hen moet helpen bij de uitbouw van hun zorgboerderij. Bovenop de startersbegeleiding (zie 4.2.1.2.) zijn er volgende hulpmiddelen:

- werkpakketten adhv brochures zoals 'Business Model Canvas' en 'Kostprijsberekening',
- modelovereenkomsten (voor individuele ondersteuning, collectieve begeleiding, gebruikersovereenkomsten, overeenkomsten voor specifieke doelgroep bv. mensen met burn-out, ...),
- ondersteuning bij de registratie als groene zorginitiatief bij het VAPH,
- bekendmaking via de website www.zorgboerderijenvlaanderen.be
- individuele begeleiding bij zorgboerderijen die heel concreet aan de slag gaan

In 2020 kwam daar de handleiding voor werken met vrijwilligers op de zorgboerderij bovenop. Deze handleiding bundelt de resultaten en tools van het Antwerpse PDPO-project 'Vrijwilligersnetwerk in de groene zorg'.

In het kader van het project 'Herstelboerderij' ontwikkelde Steunpunt Groene Zorg een rekenmodel waarmee de dagprijs van de zorggast kan bepaald worden. In

combinatie met de eerder ontwikkelde handleiding voor een kostprijsberekening, helpt deze de zorgboerderij nog meer vooruit bij een economisch verantwoorde prijsbepaling.

4.2.7. Nieuwe website voor rechtstreeks toegankelijke zorgboerderijen

Op de website www.zorgboerderijenvlaanderen.be, ontwikkeld in najaar 2018 door Steunpunt Groene Zorg, kunnen zorgboerderijen die rechtstreeks willen samenwerken met zorggasten zich voorstellen. De site laat toe dat zorggasten, hun ouders of hulpverleners zelfstandig zoeken naar een groene zorgplek voor dagbesteding op maat. Met deze dienstverlening speelt SGZ in op een bestaande nood bij hulpverleners en gebruikers. Eind 2020 stelden 21 zorgboerderijen zich via deze website aan het brede publiek voor.

In 2020 werden 7.832 (+48%) unieke gebruikers van de site www.zorgboerderijenvlaanderen.be geregistreerd. Samen hadden zij 10.246 (+50%) bezoeksessies, die gemiddeld 2min 09s duurden en waarop 2,4 pagina's werden bekeken. 24.795 (+52%) pagina's werden weergegeven. Van 4 zorgboerderijen werd de pagina meer dan 1000 keer bekeken.

4.2.8. Zorgprestaties

4.2.8.1. Registraties DLV

Het Departement Landbouw en Visserij beschikt over informatie over het aantal gepresteerde zorgdagen. We baseren ons op de definitieve cijfers van de zorgprestaties in 2019, aangezien deze van 2020 nog niet volledig beschikbaar zijn. Voor 390 (-8% tov 2018) zorgboerderijen werden toen 239.196 (-4% tov 2018) zorguren geregistreerd. Dit komt overeen met 39.866 zorgdagen (1 zorgdag = 6 uur). Gemiddeld presteerde een actieve zorgboerderij 102 zorgdagen in 2019. Dat zijn gemiddeld 4 meer dan in 2018.

Deze cijfers bevestigen de trend die al langer loopt, namelijk een toenemende intensiteit van zorgprestaties bij een kleiner wordende groep van zorgactieve land- tuinbouwbedrijven.

Deze cijfergegevens van het Departement Landbouw en Visserij hebben enkel betrekking op de overeenkomsten met zorgboerderijen op professionele land- en tuinbouwbedrijven. Om een beeld te krijgen van het totaal aantal zorgprestaties op alle zorgboerderijen, maken we een extrapolatie.

We trekken het gemiddelde van 102 zorgdagen per zorgboerderij die in 2019 actief was, door naar de groep van zorgboerderijen buiten de professionele land- en tuinbouw. Volgens onze raming ontvingen 223 van die laatste groep van zorgboerderijen zorggasten in 2019. Samen waren zij goed voor 22.746 zorgdagen.

Deze extrapolatie brengt ons tot een raming van 62.612 gepresteerde zorgdagen in 2019.

Wellicht is dit een onderschatting van de realiteit. Steunpunt Groene Zorg organiseerde in 2020 een uitgebreide bevraging bij de zorgboerderijen in het eigen netwerk. Daarbij werd gevraagd naar het aantal zorggasten dat elke zorgboerderij in 2019 ontvangen had. Uit die bevraging leren we dat maar liefst 494 professionele land- en tuinbouwbedrijven één of meer zorggasten in 2019 ontvangen hebben.

Dat wijst erop dat meer dan 100 land- en tuinbouwbedrijven geen subsidie hebben aangevraagd hoewel ze daarvoor wel in aanmerking kwamen. De gepresteerde zorgdagen van die bedrijven zijn niet meegeteld in bovenstaande raming van het aantal zorgdagen.

Ook in tabel 6 baseren we ons op de registratiegegevens 2019 van het Departement Landbouw en Visserij. Ze bevat per provincie het aantal lopende overeenkomsten (op de gesubsidieerde bedrijven) en het aantal zorgdagen.

Tabel 6 Verdeling lopende overeenkomsten en geregistreerde zorgdagen per provincie in 2019

Provincie	Actieve ZBO's 2019	Geregistreerde zorgdagen 2019	Zorgdagen/ZBO
Antwerpen	171	8.753	51
Vlaams-Brabant	113	5.321	47
West-Vlaanderen	209	7.765	37
Oost-Vlaanderen	258	8.852	34
Limburg	143	9.174	64
Totaal	894	39.866	44

Bron: Afdeling Ontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij

Uit de laatste kolom van tabel 6 blijkt dat het aantal zorgdagen dat een overeenkomst duurt verschilt naargelang de regio. In de provincie Limburg hebben de zorgboerderijovereenkomsten de langste duurtijd of zijn ze het meest intensief (64 zorgdagen/jaar per ZBO). Dat is wellicht deels te verklaren vanuit de vaststelling dat in die provincie verhoudingsgewijs minder overeenkomsten voor minderjarigen worden afgesloten. Overeenkomsten voor minderjarigen zijn meestal van kortere duur. In de provincies met meer kortlopende overeenkomsten (Oost- en West-Vlaanderen) zijn er dan wel meer overeenkomsten geteld.

Over de jaren heen neemt de intensiteit van de zorgboerderijtrajecten toe. In 2014 lag de gemiddelde intensiteit van een zorgboerderijovereenkomst op 35 zorgdagen per jaar. In 2019 lag dit een zesde hoger nl. 44 zorgdagen per overeenkomst per jaar.

4.2.8.2. Registraties SGZ

Net als in 2016, maakte SGZ in het voorjaar 2020 een gedetailleerde telling van het aantal zorggasten dat in de loop van 2019 ondersteund werd op een zorgboerderij.

Voor 955 zorgboerderijen konden we het aantal zorggasten in kaart brengen. 221 (23%) van die zorgboerderijen ontvingen in 2019 geen zorggasten. De overige 734 zorgboerderijen ontvingen 2026 zorggasten. De meeste zorggasten (79%) kwamen via een individuele overeenkomst naar de zorgboerderij. Een doorsnee actieve zorgboerderij ontvangt gemiddeld 2,2 zorggasten via een individuele overeenkomst.

66 zorgboerderijen ontvingen groepen met kwetsbare personen. Allen samen ontvingen zij 97 groepen, samen goed voor 426 zorggasten. Een groep bestaat aldus uit gemiddeld 4 tot 5 zorggasten.

Alles samen telde SGZ 1697 overeenkomsten in 2019, 1600 voor een individuele zorggast en 97 voor een groep met zorggasten.

Bij DLV worden jaarlijks ongeveer 1000 overeenkomsten geregistreerd (in 2019 waren het er 894). De extra overeenkomsten die SGZ daar bovenop telt, staan voornamelijk op rekening van zorgboerderijen die geen aanspraak kunnen maken op de subsidie van DLV. Zij staan in voor de activering van ongeveer 40% van alle kwetsbare personen die in 2019 op een zorgboerderij te gast waren.

4.2.8.3. Registraties VAPH

Wie van het VAPH een persoonsvolgend budget ontvangt, kan dit budget in cash inzetten voor dagbesteding op de zorgboerderij. Dit is echter enkel mogelijk op een zorgboerderij die zich als groene zorginitiatief heeft geregistreerd bij het VAPH.

In 2020 waren er 79 groene zorginitiatieven geregistreerd bij het VAPH. Dit is een aangroei met 17 tegenover 2019.

39 geregistreerde groene zorginitiatieven (GGZI) hadden ook effectief één of meer zorgboerderijovereenkomsten lopen, waarvoor ze een vergoeding met het persoonsvolgend budget van de budgethouder ontvingen. Bij het VAPH werden er 72 overeenkomsten met een GGZI ingediend.

Eén GGZI had 12 overeenkomsten lopen in 2020. Daar tegenover staat dat de helft van de geregistreerde GGZI geen enkele overeenkomst had waarvoor hij door de budgethouder werd vergoed.

4.3. Belangenbehartiging

Om de kansen van samenwerking tussen aanbieders van groene zorg en welzijns- of zorgvoorzieningen te optimaliseren moet er ook aan structuren gesleuteld worden. Het wegwerken van knelpunten voor en het toegankelijker maken van de organisatie van Groene Zorgactiviteiten is daarom een belangrijke opdracht van Steunpunt Groene Zorg.

In 2020 werden daartoe diverse dossiers opgevolgd.

4.3.1. Subsidiemaatregel voor land- en tuinbouwers met zorgboerderijactiviteiten

Steunpunt Groene Zorg vzw volgt de uitwerking van de subsidiemaatregel sinds de inwerkingtreding op 1 december 2005 en signaleert, indien nodig, aandachtspunten aan de bevoegde administratie van de Vlaamse overheid.

Omwille van de coronamaatregelen besloot het Departement Landbouw en Visserij om de geplande jaarlijkse evaluatievergadering over de subsidiemaatregel, met vertegenwoordigers van de administraties en de kabinetten Welzijn, Onderwijs en Landbouw, te annuleren. De jaarcijfers van het Departement en van Steunpunt Groene Zorg werden gebundeld en aan alle leden van de vergadering bezorgd.

Op 12/05/2020 kwam er op onze vraag een overleg met DLV ivm de geplande aanpassing van het e-loket, waarlangs de aanvraag en uitbetalingsprocedure voor de subsidie verloopt. Het Departement betrok ons geregeld in de verdere voortgang van het proces. Dit gaf SGZ de gelegenheid om de voorgestelde wijzigingen af te toetsen en hierover advies te verlenen. De geplande aanpassingen zouden begin 2021 in toepassing gaan.

4.3.2. Arbeidsmatige activiteiten op de zorgboerderij

Met de arbeidsmatige activiteiten, een maatregel waarmee de Vlaamse overheid sinds 1/07/2018 de organisatie van dagbesteding voor volwassenen extra financiert, worden veel meerderjarige zorggasten die naar de zorgboerderij gaan gevat.

Al bij de voorbereiding van deze nieuwe regelgeving heeft SGZ consequent haar bezorgdheid voor een duurzaam werkpostenbeleid uitgedrukt. Steunpunt Groene Zorg vraagt dat de overheid als eerste stap naar een onderbouwd werkpostenbeleid een profielbeschrijving opmaakt van de werkposten waarmee thans vanuit de AMA-begeleiders wordt samengewerkt. Zonder kennis van dat profiel is het volgens het steunpunt uitgesloten een adequaat werkpostenbeleid te voeren.

Via een vertegenwoordiging in de Ronde Tafel Arbeidszorg (RTAZ) probeert SGZ het belang van een specifieke benadering van externe werkposten, consequent onder de aandacht te houden. Deze aandacht voor externe werkposten, waar SGZ op aandringt, valt of staat met een erkenning van de rol en betekenis van het normaal economisch circuit (NEC) binnen de arbeidszorg. Ons standpunt daarbij is dat er in het algemeen meer inspanningen moeten komen om werkgevers uit het NEC te betrekken bij de beleidsinspanningen voor arbeidszorg.

4.3.3. Afstemming met sociale wetgeving

In de modelovereenkomsten die sommige voorzieningen gebruiken bij hun samenwerking in het kader van de regelgeving 'arbeidsmatige activiteiten', staat opgenomen dat de 'werkpost' (lees: 'zorgboerderij') er zich toe engageert om de zorggast in te geven in dimona. Zorgboerderijen krijgen in die gevallen de boodschap van hulpverleners dat de dimona-aangifte verplicht wordt door de AMA-regelgeving.

We namen hierover contact met het Departement WVG. Daar werd ons verzekerd dat – in tegenstelling tot wat sommige voorzieningen tegen zorgboeren zeggen – deze vermelding geen voorwaarde is om de AMA-subsidie te bekommen.

Door het Departement lieten we onze eigen modelovereenkomst screenen. Het Departement bevestigde ons dat de modelovereenkomst van SGZ volledig conform de regelgeving AMA is en dat bijgevolg, voorzieningen die van deze overeenkomst gebruik maken, evengoed kunnen rekenen op de AMA-subsidie.

Steunpunt Groene Zorg stelt als alternatieve regeling voor dat het gemandateerd wordt om een overzicht bij te houden van de zorgboerderijen die een AMA-overeenkomst lopende hebben. De RSZ-inspectie zou die lijst ten allen tijde kunnen consulteren. Op die manier zou er transparantie zijn zonder dat de zorgboerderijen bezwaard worden met een extra administratieve last. Een gelijkaardige aanpak is van toepassing op scholen voor technisch en beroepsonderwijs, die zelf een collectieve dimona-aangifte doen voor hun stageplaatsen.

Dit idee werd voorgesteld en afgetoetst op 8/01/2020 tijdens een overleg met het kabinet van Minister Muylle, Federaal Minister van Werk, Economie en Consumentenzaken.

4.3.4. Omkadering zorgboerderij bij samenwerking met voorzieningen Jongerenwelzijn

Er is gemis aan een gemeenschappelijke visie over de rol van de zorgboerderij binnen de integrale jeugdhulp. Gevolg: er is geen (beleid in functie van) omkadering van de zorgboerderij. SGZ constateert bij zorgboerderijen een dalende interesse voor de doelgroep minderjarigen in de bijzondere jeugdzorg.

SGZ wil met het Agentschap Opgroeien en de voorzieningen Jeugdhulp tot eensgezindheid komen over de plaats van de zorgboerderij binnen hun hulpverleningsaanbod.

Daartoe werd de voorbije jaren in overleg met het Agentschap en vertegenwoordigers uit de sector aan een kwaliteitskader voor samenwerking tussen zorgboerderijen en jeugdhulpvoorzieningen gewerkt. SGZ wil dit kader graag uitrollen.

Op 22/10/2020 had SGZ overleg met de coördinator samenwerking Jeugdhulp-Onderwijs en een beleidsmedewerker Afdeling Voorzieningenbeleid, beiden van het Agentschap Opgroeien. Volgende stappen werden daar afgesproken:

- er zouden projectmiddelen vrijkomen om de samenwerking onderwijs-jeugdhulp te versterken. Mogelijks zit hier een kans in om het concept dat we hebben uitgewerkt ism het Agentschap Opgroeien uit te rollen voor alle Vlaamse voorzieningen jeugdhulp die willen samenwerken met zorgboerderijen.
- In elke provincie is er sinds september 2020 tijdelijk (2 jaar) een halftijdse projectmedewerker om de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp te

versterken. Het Agentschap Opgroeien ziet in het netwerk rond dagbesteding, dat deze projectmedewerkers als onderdeel van hun opdracht kunnen uitbouwen, een aanknopingspunt voor de vraag van SGZ. Als pilot wordt afgesproken om samen te zitten met de coördinator in Limburg. Een eerste kennismaking met de projectcoördinator van Limburg was er op 24/11/2020.

4.3.5. Zorgboerderijen met een collectief aanbod

In tegenstelling tot de vergunde aanbieders VAPH, kregen de bij het VAPH geregistreerde groene zorginitiatieven (GGZI) de boodschap van het VAPH dat hun contracten niet doorliepen (maw zij kregen geen inkomensgarantie) tijdens de periode van lockdown. Dit was voor een aantal initiatieven die rekenen op deze inkomsten voor de uitbetaling van hun loon, een zware noot om kraken. Het werd ervaren als een discriminerende maatregel.

Vanuit SGZ hebben we onze ondersteunende rol voornamelijk opgenomen door informatie te verstrekken aan de GGZI over wat wel en niet mocht. Het VAPH was aanvankelijk in zijn berichtgeving heel onduidelijk tav deze initiatieven. We hebben zelf contact genomen met VAPH om meer klaarheid te krijgen en hebben de initiatieven ook rechtstreeks aangeschreven om hen verduidelijking te brengen.

Van het VAPH kregen we op 23/04/2020 een adviesvraag over de aanspraak van geregistreerde groene zorginitiatieven op een hinderpremie van VLAIO.

In Oost-Vlaanderen participeren we aan het forum Streekmotor Oost-Vlaanderen. Zorgboerderijen en andere innovators krijgen voor goedgekeurde projecten het bedrag dat ze via crowdfunding kunnen verzamelen nog eens extra vergoed vanuit dit streekfonds. Op 29/01/2020 nam SGZ deel aan een brainstormsessie om het kader voor de volgende projectoproep uit te werken.

4.3.6. Opmaak PVB-wijzer

Bij Besluit van de Vlaamse Regering werd in 2018 de vzw Persoonsvolgende Budgetwijzer erkend. Deze organisatie heeft als opdracht om in samenwerking met het VAPH een nieuw digitaal platform te creëren. De bedoeling van het platform is om mensen met een PVB op een eenvoudige manier in contact te laten komen met de waaier aan zorgmogelijkheden.

Ook de bij het VAPH geregistreerde groene zorginitiatieven (GGZI) zouden een plaats krijgen op dit platform. SGZ werd gevraagd om deel uit te maken van de AV en RvB van deze vzw als vertegenwoordiger van het niet-vergunde aanbod.

Toch kreeg de inventarisering van het vergunde aanbod voorrang. De aanpak van het niet-vergunde aanbod werd alsmear uitgesteld. SGZ oordeelde dat de tijdsinvestering te groot werd tegenover een beperkt resultaat en besloot halverwege 2020 om zich terug te trekken uit de Raad van Bestuur. We blijven wel lid van de Algemene Vergadering. (*Overzicht van bestuursvergaderingen in bijlage 3*)

4.4. Kennis en onderzoek

4.4.1. Zorgboerderij en burn-out

Omdat bij een aantal zorgboerderijen belangstelling was gegroeid om een aanbod te ontwikkelen naar mensen met een burn-out, nam SGZ in 2018 reeds diverse initiatieven om dit terrein nader te onderzoeken. Begin 2019 maakte SGZ op vraag van een Limburgse zorgboerderij een modelovereenkomst voor een rechtstreekse samenwerking tussen de zorgboerderij en een zorggast met burn-out.

Project 'Boerenrustpunt'

In het najaar 2018 kreeg SGZ de gelegenheid om als copromotor mee te stappen in een project voor plattelandsontwikkeling in het Leadergebied Kempen-Oost. Rurant was initiatiefnemer en trad op als promotor. Het project liep van 1/1/2019 tot en met 30/11/2020

De doelstelling was om het zorgaanbod op boerderijen te vergroten door een nieuwe doelgroep (mensen met burn-out) aan te trekken naar het platteland. Concreet wilden we binnen dit project zorgboerderijen laten samenwerken met nieuwe partners (burn-outcoaches) om zo mensen met een burn-outproblematiek de mogelijkheid te bieden om in een landbouwomgeving tot rust te komen (boerenrustpunt) en er eventueel te kunnen meedoen aan activiteiten.

Steunpunt Groene Zorg was copromotor van dit project, Rurant vzw was promotor. Verder werd samengewerkt met verschillende partners: Vereniging voor Erkende Stress- en Burn-out Coaches (VESB), Universiteit Antwerpen (leerstoel Zorg en Natuurlijke Leefomgeving), Doctors4Doctors, Burn-Out Vlaanderen vzw, Open Huis Natuurcoaching vzw en Welzijnszorg Kempen.

6 zorgboerderijen en 7 burn-outcoaches toonden interesse om aan dit project deel te nemen. Na onderlinge kennismaking werden duo's gevormd van een burn-outcoach en een bedrijf. Om de samenwerking tussen beiden in een juridisch en kwaliteitsvol kader te laten verlopen, ontwikkelde SZG een gebruikersovereenkomst die door beide partijen wordt ondertekend.

Het project werd bemoeilijkt door een beperkte instroom van mensen met burn-out. Op 27/1/2020, tijdens een bijeenkomst met coaches, bleken de ervaringen tot dan toe heel beperkt. Slechts 2 coaches waren reeds gestart met een traject. De promotor schakelde een professioneel promotiekantoor in om een wervingsactie op te zetten. De campagne heeft heel wat pers bereikt maar heeft helaas geen extra zorggasten opgeleverd. Corona zal hierin ook zeker een rol hebben gespeeld. Uiteindelijk zijn 7 trajecten begeleid geworden op 4 zorgboerderijen.

Binnen het project kregen de bedrijven een som geld om een Boerenrustpunt, een plek waar coach en coachee zich kunnen terugtrekken en tot rust komen, in te richten. Ze zijn hiermee aan de slag gegaan. Dit gaat bv. over het maken van een insectenhotel met uitkijkplatform of de inrichting van een pipowagen.

Door de lage hoeveelheid aan trajecten kon de UA het onderzoek dat ze hadden vooropgesteld niet uitvoeren. Er waren te weinig kwantitatieve gegevens om conclusies te trekken. In de plaats hiervan werkte de Leerstoel Zorg en Natuurlijke Leefomgeving van Universiteit Antwerpen aan een toolkit/handleiding voor burn-out coaches die trajecten willen opzetten op een zorgboerderij.

Op onze website maakten we een pagina met projectfiche waarop de resultaten van het onderzoek worden ontsloten.

In het kader van dit project waren er de volgende contacten:
27/01/2020 Opvolgbespreking met BO-coaches
11/02/2020 Start promotiecampagne
02/04/2020 Overleg (via Zoom) met Hans Keune en Aline Lenaerts ifv eventueel
vervolg van dit project
08/12/2020 interview met onderzoekster Aline Lenaerts

4.4.2. Vrijwilligersnetwerk in de Groene Zorg

Dit project liep van 1/09/2017 tem 30/11/2020 in het kader van het plattelandsontwikkelingsprogramma OKW-S. Het werkingsgebied voor dit project was de provincie Antwerpen. De doelstelling was om een pool van vrijwilligers samen te stellen die kan ingezet worden voor de begeleiding van zorggasten op de zorgboerderij. Tevens wilden we met dit project een instrumentarium uitwerken om het vrijwilligersbeleid concrete vorm te geven.

De evaluatie van dit project bracht ons tot de conclusie dat een eigen vrijwilligerswerking uitbouwen en onderhouden, een grote tijdsinvestering vraagt die niet in verhouding staat tot de return. Een uitrol naar de andere provincies werd daarom niet gepland.

De verworven kennis werd verankerd en komt ter beschikking van zorgboerderijen die met vrijwilligers willen werken. Daartoe maakte SGZ een brochure met heel praktische tools in de bijlagen. De brochure werd gedrukt en staat ter beschikking via de website van SGZ.

SGZ wil ook verder aan de slag met de presentietheorie die ons door Artesis Plantijn werd aangereikt. De ideeën kunnen we later verwerken als thema voor ervaringsuitwisseling.

In het kader van dit project waren er de volgende contacten:
22/01, 17/02 en 14/07/2020: selectiegesprekken met kandidaat-vrijwilligers
27/01/2020 opvolgingsgesprekken met vrijwilligers en zorgboerderijen

4.4.3. Van een groot naar een sterk netwerk van zorgboerderijen

Op 1/09/2020 diende SGZ bij provincie West-Vlaanderen een PDPO-projectvoorstel in onder 'Omgevingskwaliteit door samenwerking'. Na verdediging van het voorstel voor de projectjury op 2/10, werd het half oktober goedgekeurd.

Het project wil zorgboerderijen versterken in hun zelfstandigheid. We willen zorgboerderijen begeleiden in een proces naar meer weerbaarheid binnen het samenwerkingsverband van de zorgboerderijovereenkomst dwz meer weerbaarheid naar zorggasten én naar hulpverleners. Dit proces is opgebouwd rond 4 pijlers:

- Netwerking: we brengen zorgboerderijen samen en versterken zo hun netwerk. Dat groeperen van zorgboerderijen gebeurt op basis van regio maar ook op basis van een gemeenschappelijke doelgroep.
- Vorming: de netwerkmomenten zullen nu en dan ook aangegrepen worden als vormingssessie. Ook hiervoor zullen we beroep doen op externe deskundigheid.

- Informatie en zichtbaarheid: hoe moet ik praktisch aan de slag bij afspraken maken voor een overeenkomst? Hiervoor ontwikkelen we webinars en instructiefilmpjes
We verhogen de zichtbaarheid van zorgboerderijen met het aanbod van een herkenbaar en gemeenschappelijk uithangbord.
We plaatsen deze acties in de context van een eenvormige en vernieuwde communicatiestijl en -strategie.
- Individuele coaching van zorgboeren en zorgboerinnen: we ontwerpen een evaluatietool en bevragen zorgboerderijen en hulpverleners systematisch na een aantal weken van samenwerking. Zo kunnen we beter de ondersteuningsnoden van zorgboerderijen in kaart brengen. Daarop aansluitend organiseren we coaching (individueel en in groep; intern en extern).

In het najaar 2020 werden de eerste voorbereidende stappen gezet. Een nulmeting bij de zorgboerderijen maakt daar deel van uit. Het gaat daarbij om een inschaling van de zorgboerderijen die vandaag reeds zelfstandig kunnen en willen functioneren bij de opstart van een zorgboerderijovereenkomst.

4.4.4. Samenwerking met voorzieningen Jongerenwelzijn

In 2019 maakten we een denkoefening over mogelijke samenwerkingsprocedures met voorzieningen bijzondere jeugdzorg, erkend door het Agentschap Opgroeien. Deze procedures moeten een passend antwoord bieden op de specifieke verwachtingen vanuit deze voorzieningen.

Voor de uitwerking van een passend samenwerkingsmodel ging SGZ in overleg met zowel zorgboerderijen die ervaring hebben met time-outs vanuit bijzondere jeugdzorg als met begeleiders van enkele voorzieningen die op doordachte wijze samenwerken met zorgboerderijen.

In de uitwerking waren er volgende contacten:

21/01/2020 Overleg met medewerker van team continuïteit West-Vlaanderen (Agentschap Opgroeien).

4.4.5. Rapport Kansarmen en Zorgboerderij

Naar aanleiding van een bezoek van minister Wouter Beke aan een zorgboerderij op 09/09/2020 maakten we een korte nota over het bereik van mensen in kansarmoede op de zorgboerderij. Ter gelegenheid van een vorig contact in november 2019 liet de minister verstaan dat hij bijzondere aandacht wenste te besteden aan het kansarmoedebeleid en had hij geïnformeerd naar de mate waarin zorgboerderijen deze doelgroep bereikten.

Uit een analyse van de periode 2017-2019 leerden we dat 5% van de volwassenen die naar de zorgboerderij gaat, een leefloon ontvangt. 20% van de volwassenen moet rondkomen met een inkomensvervangende tegemoetkoming. Dit maakt dat een kwart van de volwassen bezoekers van zorgboerderijen moet leven van een bijstandsuitkering.

4.4.6. Pilootprojecten

4.4.6.1. Ondersteuning van individuele projecten

➤ Oprichting Zorgweide

Zorgweide is een initiatief van Marc Herremans. Op 14/07/2020 hadden we een overleg met Griet De Ceuster en Marc Herremans ivm de oprichting van zorgweide.

4.4.6.2. Herstelboerderijen (Leader Kempen Zuid)

Dit project beoogt de organisatie van herstelboerderijen voor mensen die een fysieke revalidatie moeten doorlopen. Daarbij geniet de patiënt van het verblijf op de boerderij, het contact met dieren en aangepaste activiteiten, al dan niet begeleid door een ergotherapeut of de boer zelf.

Het project liep van 1/02/2019 tot 30/11/2020. Welzijnszorg Kempen, een samenwerkingsverband tussen de OCMW's van verschillende gemeenten, was de promotor. SGZ is een van de partners, met volgende opdrachten

- inbreng expertise matching,
- inbreng expertise wetgeving rond zorgboerderijen,
- effectieve matching boer-patiënt,
- communicatie met de partners, bekendmaking van het concept van 'herstelboerderij'

Twee zorgboerderijen toonden zich bereid om mee te werken aan het project. 11 patiënten hebben deelgenomen aan de activiteiten op een zorgboerderij. Meestal was dat voor een halve dag per week. Aanvankelijk werden zij ter plekke begeleid door de ergotherapeut. Na verloop van tijd kwamen ze zelfstandig naar de zorgboerderij.

De trajecten werden nauwgezet opgevolgd door de ergotherapeut van AZ Geel. Er werden tussentijdse metingen uitgevoerd. Daaruit bleek dat zowel de zorgboeren als de revalidanten heel tevreden waren over de resultaten.

In het voorjaar schreef SGZ een advies uit omtrent 3 vragen

- Kunnen herstelboerderijen aanspraak maken op enige vorm van overheidssteun?
- Op welke manier kunnen de herstelboerderijen functioneren binnen een sociaalrechtelijk correct kader?
- Tegen welke risico's moeten herstelboerderijen en revalidanten zich verzekeren in het kader van hun samenwerking?

Samen met projectpartner Thomas More nam SGZ deel aan de werkgroep Formeel Kader in de schoot van dit project. Bij de uitwerking botsten de promotoren op 4 knelpunten:

- de verplaatsing naar de zorgboerderij
- de verzekering van de patiënt
- de kosten voor de zorgboerderij
- de financiering van de post-revalidatie

Het opzet van de werkgroep Formeel Kader was om het kader van de herstelboerderij te formaliseren en de hindernissen en knelpunten binnen de regelgeving op te heffen. De werkgroep onderzocht hoe de kosten kunnen gefinancierd worden, zowel die van de patiënt als deze van de zorgboerderij.

SGZ leverde o.m. een bijdrage met de ontwikkeling van een model voor kostprijsberekening voor de zorgboerderij. Op basis van dit model en via een bevraging van een beperkt aantal zorgboerderijen en consulenten van BB en Agra, kwam SGZ tot een raming van de kostprijs van de activiteiten op de zorgboerderij voor de zorgboer. Deze kost situeert zich tussen de 40 en 60 euro/dagdeel indien de

zorgboer zelf voor de begeleiding instaat. Indien hij die begeleiding zou overlaten aan een vrijwilliger ramen we deze kost tussen de 25 en 35euro/dagdeel.

De projectresultaten werden voorgesteld aan adviseurs van de kabinetten Landbouw en Welzijn. Daarbij werd gewezen op de positieve resultaten, de voordelen van een revalidatie op een zorgboerderij tov een klassieke, intramurale revalidatie en de gunstige kostprijs tov een klassieke revalidatie (8 – 10 euro/uur verschil).

Omdat de implementatie van dit project nog verre van rond is heeft de promotor een nieuwe projectaanvraag ingediend en goedgekeurd gekregen. Het idee daarbij is om de doelgroep te verruimen naar revalidanten uit de afdeling oncologie. Het nieuwe project zal ook focussen op de mogelijke inzet tuinbouwbedrijven bij revalidatietrajecten.

Er waren voor dit project volgende contactmomenten
28/01, 16/06, 15/09 en 8/12/2020 Projectstuurgroep
19/05, 4/06 en 16/06/2020 Werkgroep Formeel Kader
25/09/2020 voorstelling van de projectresultaten aan de kabinetten Landbouw en Welzijn

4.4.6.3. Buddies op het erf

Dit Leaderproject van ArmenTeKort vzw – Kempen, onderzoekt onder andere hoe zorgboerderijen aangesteld kunnen worden als buddy van een kansarme persoon ('Buddies op het erf'). Het project zelf gaat ruimer dan zorgboerderijen. In totaal beoogt het een 6-tal ondernemers te bewegen tot een engagement als buddy van een kansarm persoon.

Op 22/06/2020 hadden we een gesprek met de promotor om te pijlen naar de stand van zaken. Daaruit bleek dat er tot nog toe geen landbouwers geëngageerd waren. Naar ons aanvoelen ligt de drempel naar het buddyschap te hoog. We gaven de promotor daarom enkele aanbevelingen om het anders aan te pakken en laagdrempeliger naar land- en tuinbouwers te werken.

4.4.7. Mandaat Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Steunpunt Groene Zorg vult namens de werkgeversorganisatie Boerenbond twee mandaten in bij de Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Het mandaat wordt ingevuld vanuit een specifieke aandacht voor :

- een kwaliteitsvol aanbod van zorg- en hulpverlening, waarbij de gebruiker en zijn sociale leefomgeving centraal staan
- een volwaardig aanbod op het platteland
- de ondersteuning van het ondernemerschap, met plaats voor creativiteit en innovatie, binnen het zorgaanbod

De invulling van deze mandaten biedt Steunpunt Groene Zorg de mogelijkheid om de actualiteiten binnen de welzijns- en zorgsector op de voet te volgen. Op die manier bouwt het steunpunt zijn kennis uit en heeft het de mogelijkheid om de eigen werking beter af te stemmen op actuele noden en uitdagingen.

In de Kamer Vlaamse Sociale Bescherming en Persoonsvolgend Budget vullen we een effectief mandaat in. Volgende thema's kwamen in 2020 aan bod : Programmatie in de Vlaamse Sociale Bescherming, Persoonsvolgende financiering binnen de woonzorg, Decreetwijziging VSB.

We namen deel aan de overlegmomenten op 14/01, 30/01, 11/02, 27/02, 25/06 en 17/12/2020.

In de Intersectorale Kamer vullen we een plaatsvervangend mandaat in.

4.4.8. Internationale samenwerking

4.4.8.1. Ondersteuning van Waalse partners in Groene Zorg

Met een drie jaar durende financiële steun van Cera probeert Accueil Champêtre en Wallonie (tak van plattelandstoerisme binnen Waalse landbouworganisatie) een Waals netwerk van zorgboerderijen uit te bouwen. Sinds begin 2018 heeft ACW een voltijdse medewerker aangesteld om deze opdracht te realiseren.

SGZ werd uitgenodigd om deel uit te maken van een commissie van experts die de opstart van het steunpunt in Wallonië zal begeleiden. Regelmatig zijn er momenten van uitwisseling.

10/09/2020 Leuven, presentatie matchingtool aan projectverantwoordelijke Accueil Champêtre en Wallonie (2 dlns)

12/10/2020 Habay (Luxemburg), presentatie werking SGZ tijdens een uitwisselingsdag voor Waalse zorgboerderijen en voorzieningen. (42 dlns)

4.4.8.2. Ontvangsten van Zuid-Koreaanse delegaties

De coronapandemie zorgde voor een stop van de regelmatige bezoeken van delegaties uit Zuid-Korea. Het enige geplande bezoek, begin 2020 werd geannuleerd.

05/03/2020 Gepland bezoek van organisatie van jonge landbouwers uit Zuid-Korea geannuleerd omwille van corona

4.4.9. Deelname aan studiedagen en vormingsactiviteiten

De medewerkers van Steunpunt Groene Zorg participeren geregeld aan overlegmomenten en studiedagen waarin zij zowel eigen kennis en inzichten uitdragen als nieuwe verwerven. *(Overzicht van studiedagen en externe contacten in bijlage 3)*

4.5. Vorming en informatie

4.5.1. Informatiesessies

4.5.1.1. Informatiesessies voor hulpverleners

Hulpverleners die interesse betonen voor Groene Zorg of een eerste keer een vraag richten aan Steunpunt Groene Zorg worden uitgenodigd op provinciale informatiebijeenkomsten. Daarop krijgen ze een gestructureerde voorstelling van de mogelijkheden, werkwijzen en aandachtspunten voor de samenwerking met zorgboerderijen. Er werden in 2020 16 informatiebijeenkomsten voor hulpverleners georganiseerd. *(Overzicht van infosessies voor hulpverleners in bijlage 3)*

Aan verschillende organisaties, verenigingen of groepen geïnteresseerden werd, op hun vraag, uitleg gegeven over Groene Zorg en de rol van het steunpunt. Er waren 5 toelichtingsmomenten op vraag van voorzieningen. *(Overzicht van infosessies op vraag in bijlage 3)*

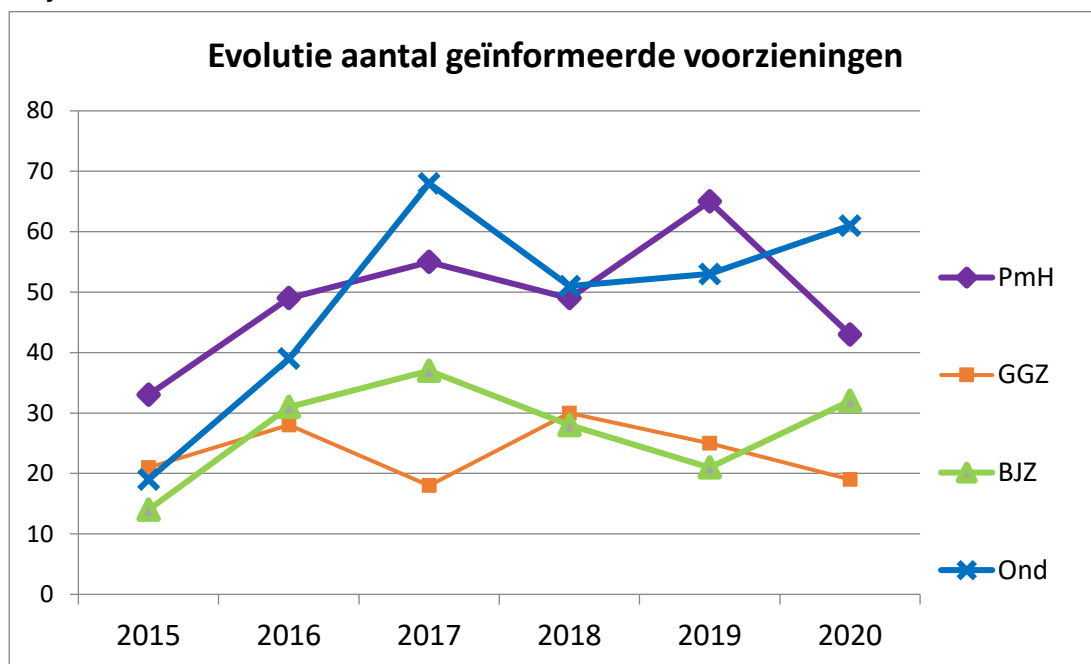
Bij andere gelegenheden werd het protocol voor samenwerking met SGZ gehanteerd als gespreksmiddel bij overleg met voorzieningen over de kwaliteitsbewaking van de zorgboerderijovereenkomst. Het protocol legt vast welke verwachtingen SGZ stelt tegenover de dienstverlening van matching tussen vraag en aanbod. Er waren 2 overlegmomenten met directie en teams van een voorziening. *(Overzicht van overlegmomenten i.v.m. protocol SGZ in bijlage 3)*

Tabel 7

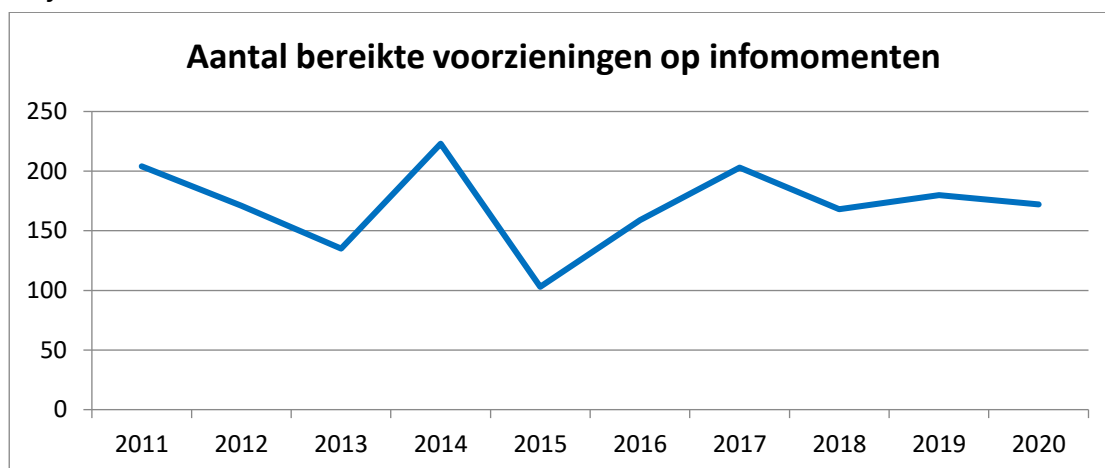
<i>Aantal geïnformeerde voorzieningen in 2020 (totaal van infosessies overlegmomenten op eigen initiatief en op vraag)</i>						
	Antw.	Limb.	O.-VI.	VI.-Br.	W.-VI.	TOTAAL
Pers m Handicap	5	5	14	4	15	43
Geestelijke Gezondheidszorg	3	4	3	2	7	19
Bijzondere Jeugdzorg		4	13	3	12	32
Onderwijs	24	3	22	4	8	61
Thuiszorg					2	2
Algemeen Welzijnswerk	2	1	3		1	7
Andere		4	2		2	8
TOTAAL	34	21	57	13	47	172

In 2020 lag het aantal geïnformeerde voorzieningen op 172. Dat is nauwelijks minder dan het jaar voordien. Toen waren dat er 180. De sectoren onderwijs en personen met een handicap toonden de grootste belangstelling voor de informatiesessies. Grafieken 10 en 11 tonen de evolutie van het aantal geïnformeerde voorzieningen in voorgaande jaren.

Grafiek 10

Grafiek 11

4.5.1.2. Informatiesessies voor land- en tuinbouwers

Tevens organiseerde Steunpunt Groene Zorg informatiesessies voor geïnteresseerde land- en tuinbouwers. Waar zich kansen aandienende gebeurde dit in samenwerking met gemeentelijke landbouwraden, eigen bewegingsstructuren en vormingsinstellingen voor land- en tuinbouwers. (*Overzicht van infosessies voor land- en tuinbouwers in bijlage 3*)

4.5.1.3. Informatiesessies persoonsvolgende financiering voor land- en tuinbouwers

De invoering van het systeem van persoonsvolgende financiering riep bij heel wat zorgboerderijen vragen op. Velen vroegen zich af wat er voor hen nu zou veranderen.

Om een antwoord te bieden op deze vragen werd een infosessie uitgewerkt, op maat van de zorgboerderijen. De sessie bracht een toelichting over de principes van de persoonsvolgende financiering en over de mogelijke samenwerkingsvormen tussen zorgboerderijen en budgethouders.

De sessie werd 5 keer georganiseerd en lokte 43 zorgboer(inn)en.

(Overzicht van infosessies voor land- en tuinbouwers in bijlage 3)

4.5.2. Vormingsactiviteiten

4.5.2.1. Contactvergaderingen voor zorgboerderijen

In de periode november 2019 – maart 2020 organiseerde SGZ een reeks van regionale contactvergaderingen voor zorgboerderijen met als thema ‘Nieuwe aanpak in ondersteuning zorgboerderijen’.

Doelstelling:

- verantwoording en toelichting geven bij de beleidskeuzes SGZ, wijziging strategie
- verduidelijking over wat dit betekent voor de zorgboerderijen
- aftoetsen hoe zorgboerderijen daar zelf naar kijken
- input verzamelen voor verdere uitwerking

In totaal volgden tijdens 16 infobijeenkomsten in de periode 2019-2020 145 personen van 114 verschillende zorgboerderijen deze infosessie.

(Overzicht van de contactvergaderingen voorjaar 2020 in bijlage 3)

4.5.2.2. Dagexcursie voor zorgboeren

In het najaar planden we 2 alternatieve en coronaveilige dagexcursies.

04/11/2020 Zorgboerderij Dennenhof, Nevele, thema ‘Inspirerende voorbeelden over aanpassingen aan je zorgboerderij’

12/11/2020 Huize Levensruimte, Averbode, thema ‘Inspiratiedag over de kracht van de zorgboerderij voor kinderen en jongeren’

Beide dagprogramma’s waren volledig uitgewerkt en de uitnodigingen waren verstuurd toen op 28 oktober een nieuwe lockdown werd afgekondigd. De dagexcursies moesten noodgedwongen geannuleerd worden.

4.5.3. Evoluties in het vormings- en informatieaanbod

Steunpunt Groene Zorg organiseerde in 2020 53 vormings- en informatie-activiteiten. De 620 deelnemers waren samen goed voor 1423,5 deelnemersuren.

Tabel 8

<i>Vormingsactiviteiten in 2020</i>				
	aantal	uren	dlns	dlnsuren
Infosessies HV	16	40	192	480
Info in voorzieningen	5	7,5	71	106,5
Protocolbespreking	2	3	5	7,5
Infosessies Lbers	3	4,5	48	72
Startersinfo ZB	4	10	17	42,5
Sessie Dromen ZB	3	7,5	88	220
Info LB PVF	5	12,5	43	107,5
Vorming BO-coaches	1	2,5	6	15
Ervaringsuitw Zben	12	30	103	257,5
Studiebezoeken	0	0	0	0
Vrijwilligersbijeenkomsten	1	2	5	10
Presentaties internationaal netwerk	1	1,5	42	105
TOTAAL	53	121	620	1423,5

Het vormings- en informatieaanbod lag in 2020 een stuk lager dan de voorgaande jaren. Het streefdoel van 1.750 deelnemersuren werd niet gehaald.

Het aanbod van infosessies op eigen initiatief heeft niet zoveel geleden onder de coronacrisis. Weliswaar werd een aantal initiatieven die gepland waren geannuleerd. Zo waren er 2 infosessies voor hulpverleners, gepland in maart en samen goed voor 46 inschrijvingen, die we moesten annuleren. Ook een startersmodule voor kandidaat zorgboerderijen kon in maart niet doorgaan. Later op het jaar schakelden we over naar digitale sessies waardoor we het aanbod op het pijl van de voorgaande jaren konden houden.

Het waren eerder de initiatieven op verplaatsing die als gevolg van de coronamaatregelen niet konden plaats vinden. Zo was er een drastische beperking van infosessies in voorzieningen en protocolbesprekingen met de beleidsverantwoordelijken in voorzieningen. In het kader van de lopende projecten konden vanaf maart geen bijeenkomsten met deelnemende bedrijven meer georganiseerd worden.

Begin november hadden we 2 alternatieve en coronaveilige studiebezoeken voor zorgboerderijen gepland. Maar door de tweede golf moesten deze geannuleerd worden. In 2019 waren deze studiebezoeken goed voor 300 deelnemersuren.

Dat alles bracht ons op een peil dat qua aantal vormingsuren gevoelig lager lag dan voorgaande jaren.

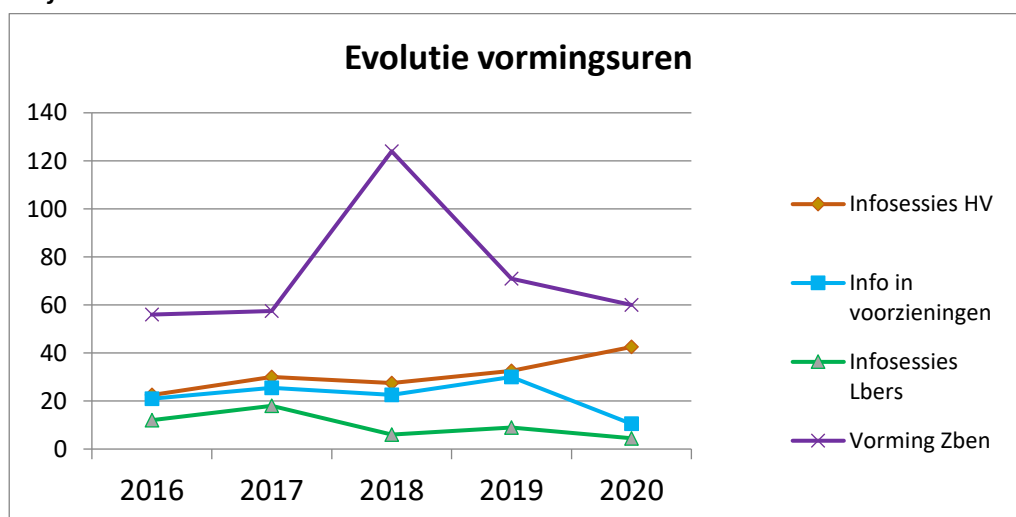
Dit heeft de tendens onderbroken van een uitbreiding van het vormingsaanbod voor zorgboerderijen gedurende de voorbije jaren. Enkele jaren geleden startten we met de jaarlijkse dagexcursie naar zorgboerderijen. In 2016 werd het aantal bijeenkomsten voor ervaringsuitwisseling uitgebreid. In 2017 startten we met de vormingsreeksen voor collectieve aanbieders en hielden we een 'Ronde van Vlaanderen' met de infosessies over de persoonsvolgende financiering. Dit aanbod

werd vanaf 2018 aangevuld met de infosessie ‘Dromen van een eigen zorgboerderij’. Deze sessie werd in 2020 opnieuw 2 maal georganiseerd. Ze kent een groot succes bij mensen die overwegen om een zorgboerderij uit te bouwen. Ook de infosessie voor startende zorgboerderijen werd 4 keer georganiseerd. Deze sessie is bedoeld voor startende zorgboerderijen die gebruik willen maken van onze dienstverlening van matching. Voordat de consultant op screeningsbezoek gaat kan de zorgboerderij kennismaken met de verschillende doelgroepen en hun ondersteuningsbehoeften. Ook het werkingskader van de zorgboerderij komt er uitvoerig aan bod.

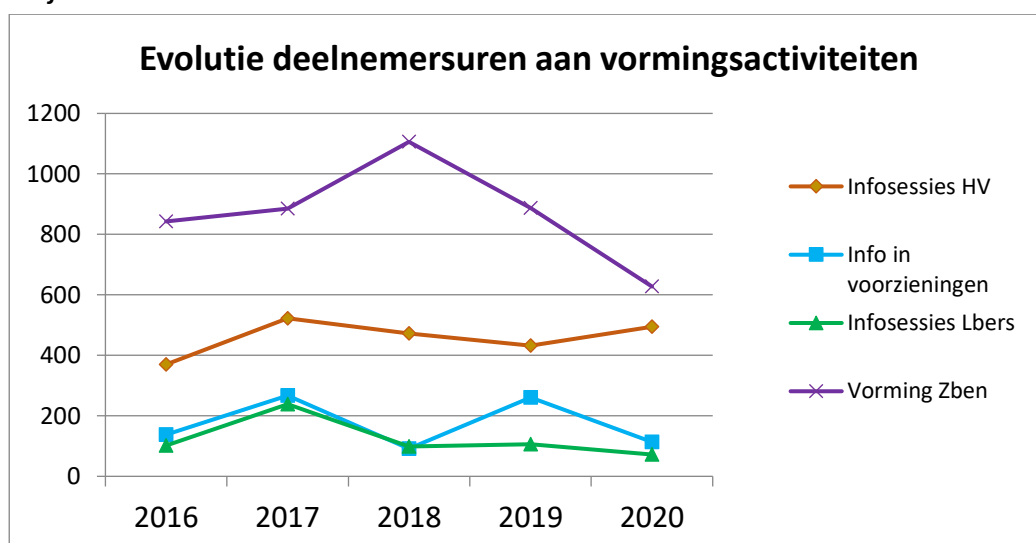
Grafiek 12 toont een genuanceerd beeld bij de terugval aan vorming en info in 2020. Het aantal vormingsuren voor land- en tuinbouwers zakte wel iets in 2020 maar bleef nog hoger dan in de jaren 2016 – 17. Daarbij moet vermeld dat 2018 eerder een uitzonderlijk jaar was qua vormingsaanbod. In het voorjaar van dat jaar liepen inderdaad 4 vormingsreeksen met telkens 3 sessies voor zorgboerderijen met een collectief aanbod. Dit was een eenmalig initiatief.

Het aanbod aan vormingsuren voor hulpverleners nam in 2020 zelfs toe, zowel qua vormingsuren als qua deelnemersuren.

Grafiek 12

Grafiek 13

4.5.4. **Ontsluiting van kennis via www.groenezorg.be**

In 2020 werden 3.828 unieke gebruikers van de site www.groenezorg.be geregistreerd. Samen hadden zij 5.820 bezoeksessies, die gemiddeld 3min 02s duurden en waarop 3,4 pagina's werden bekeken. 19.590 pagina's werden weergegeven.

De meest bezochte pagina's waren,
Homepagina (15% van de paginaweergaven)
'Medewerkers' (6%)
'Ik zoek een zorgboerderij als hulpverlener' (6%)
'Kaart van zorgboerderijen' (6%)
'Over zorgboerderijen' (4%)
'Ik zoek een zorgboerderij voor mezelf' (4%)
'Informatiesessies voor hulpverleners' (4%)
'Wat moet ik weten als startende ZB?' (4%)
'Contact' (4%)

4.5.5. **E-zine**

Van de elektronische nieuwsbrief werden twaalf edities verzonden. Eén hiervan werden enkel naar de zorgboerderijen uit het netwerk verstuurd. Twee nieuwsbrieven werden enkel naar de voorzieningen uit het netwerk verstuurd.

Dit recordaantal verzendingen had vooral te maken met de extra communicatie in verband met de coronamaatregelen. SGZ probeerde zowel bij de start van de lockdown als bij de relance, zorgboerderijen en hulpverleners kort op de bal de nodige informatie te verschaffen.

De nieuwsbrief is samengesteld uit korte nieuwsberichten met, waar mogelijk, een link naar de eigen website www.groenezorg.be. Nieuwsbrief en website worden op die manier in onderlinge afstemming opgebouwd. (*Overzicht van gepubliceerde nieuwsbrieven in bijlage 3*)

23/04/2020 Overleg MarCom Ferm over de aanpassing van het sjabloon voor e-zine

4.5.6. **Facebook**

In het maart 2020 startte Steunpunt Groene Zorg met een Facebookpagina. Als primaire doelgroep zien we zorgboerderijen, mensen uit de landbouwsector en sympathisanten.

We plaatsten 26 posts. De beste post werd 16 keer gedeeld en haalde een bereik van 5.667 kijkers.

4.5.7. **Bekendmaking**

Voorstellingsfolder

De consulenten van SGZ verspreiden de promotiefolder tijdens individuele contacten, bij informatie- en vormingsactiviteiten en via de promotiestand.

Banners

De drie banners, met hetzelfde beeld als op de voorzijde van de voorstellingsfolder, werden opgezet bij beurzen en manifestaties van Steunpunt Groene Zorg.

Pers en media

(Overzicht van persbijdragen over en media-aandacht voor Steunpunt Groene Zorg in bijlage 3)

Beurzen

(Overzicht van manifestaties waarop Steunpunt Groene Zorg aanwezig was met een informatiestand in bijlage 3)

Overzicht aantal aanmeldingen en matchings per provincie 2020

Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Antwerpen	164	22	2	19	116
Limburg	98	14	1	17	62
Oost-Vlaanderen	135	18	4	15	84
Vlaams-Brabant	120	20	10	11	69
West-Vlaanderen	112	22	4	14	72
Buiten Vlaanderen	4			1	2
Totaal	633	96	21	77	405

Overzicht aantal aanmeldingen en matchings per sector 2020

Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	48	8	2	6	31
Pers. m. Hand.	93	10	3	7	67
Geestel. Gezondheidszorg	86	17	1	4	52
Thuiszorg	58	1	0	1	54
Welzijn & Samenleving	6	2	0	0	3
Onderwijs	325	57	14	56	189
Andere	14	1	1	2	8
Totaal	630	96	21	76	404

Overzicht van aantal aanvragen en opgestarte samenwerkingsverbanden per provincie en per sector 2020

Antwerpen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	11	1		2	8
Pers m Hand.	28	2			23
Geestel. Gezondheidszorg	13	4			9
Thuiszorg	17				17
Welzijn & Samenleving	1	1			
Onderwijs	91	14	2	16	57
Andere	3			1	2
Totaal	164	22	2	19	116

Limburg	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	3	1		1	1
Pers m Hand.	12			1	11
Geestel. Gezondheidszorg	16	3		4	7
Thuiszorg	14	1		1	11
Welzijn & Samenleving	1				
Onderwijs	50	9	1	9	31
Andere	2			1	1
Totaal	98	14	1	17	62

Oost-Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	9	3		1	4
Pers m Hand.	24	2	1	3	16
Geestel. Gezondheidszorg	24	4	1		15
Thuiszorg	2				2
Welzijn & Samenleving	3				3
Onderwijs	71	9	2	11	43
Andere	2				1
Totaal	135	18	4	15	84

Vlaams-Brabant	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	14	2	2		10
Pers m Hand.	6	1	1	2	1
Geestel. Gezondheidszorg	21	3			12
Thuiszorg	24				23
Welzijn & Samenleving					
Onderwijs	54	14	7	9	23
Andere	1				
Totaal	120	20	10	11	69

West-Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	11	1		2	8
Pers m Hand.	22	5	1	1	15
Geestel. Gezondheidszorg	12	3			9
Thuiszorg	1				1
Welzijn & Samenleving	1	1			
Onderwijs	59	11	2	11	35
Andere	6	1	1		4
Totaal	112	22	4	14	72

Buiten Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn					
Pers m Hand.					
Geestel. Gezondheidszorg					
Thuiszorg	1				
Welzijn & Samenleving					
Onderwijs	3			1	2
Andere					
Totaal	4	0	0	1	2

BIJLAGE 3

OVERZICHT VAN CONTACTEN EN ACTIVITEITEN

Verspreiding Nieuwsbrief Groene Zorg

Er werden in 2020 twaalf elektronische nieuwsbrieven verstuurd.

- 28/01/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (4782 mailadressen), geopend door 30,2% van de ontvangers, 24,5% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 12/03/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (4785 mailadressen), geopend door 32,2% van de ontvangers, 5,6% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 18/03/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (4722 mailadressen), geopend door 28,6% van de ontvangers, 16,5% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 30/04/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (4980 mailadressen), geopend door 30,2% van de ontvangers, 12,4% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 11/05/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (4960 mailadressen), geopend door 29,6% van de ontvangers, 12,2% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 13/05/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (4912 mailadressen), geopend door 26,1% van de ontvangers, 5,9% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 18/06/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (5155 mailadressen), geopend door 25,5% van de ontvangers, 18,6% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 15/09/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (5212 mailadressen), geopend door 28,5% van de ontvangers, 14,1% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 21/10/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (1443 mailadressen), geopend door 43,1% van de ontvangers, 21,6% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 21/10/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (3539 mailadressen), geopend door 19,6% van de ontvangers, 6,4% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 09/11/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (3519 mailadressen), geopend door 20,2% van de ontvangers, 12,4% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie
- 15/12/2020 e-zine naar zorgboerderijen en voorzieningen (5013 mailadressen), geopend door 25,1% van de ontvangers, 10,1% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie

Overzicht van informatiesessies voor hulpverleners die door SGZ werden georganiseerd

- 03/03/2020 Roeselare, 10 dlns
- 19/03/2020 Leuven, 22 ingeschreven, afgelast owv corona
- 26/03/2020 Herenthout, 24 ingeschreven, afgelast owv corona
- 19/06/2020 Roeselare, 9 dlns
- 07/07/2020 online (WVI), 7 dlns
- 15/09/2020 Herenthout, 9 dlns
- 15/09/2020 Brugge, 6 dlns
- 02/10/2020 Brugge, 13 dlns
- 06/10/2020 Poesele, 13 dlns
- 13/10/2020 Aalst, 20 dlns
- 13/10/2020 Wijgmaal, 6 dlns
- 13/10/2020 Wijgmaal, 8 dlns
- 22/10/2020 online (WVI), 4 dlns
- 23/10/2020 online (Antw - voor medewerkers CLB Kempen), 15 dlns
- 13/11/2020 online (WVI), 4 dlns
- 19/11/2020 online (Antw – VIBr), 14 dlns
- 26/11/2020 online (Lim), 20 dlns
- 17/12/2020 online (OVI), 34 dlns

Overzicht van informatiesessies die werden gegeven op vraag van organisaties, verenigingen of groepen geïnteresseerden

- 21/01/2020 Agentschap Opgroeien – Jeugdhulp West-Vl, 2 dlns
- 11/02/2020 regionale werkgroep Bethanië – Zoersel, 12 dlns
- 10/03/2020 Zorgcel OKAN – Antwerpen, 6 dlns
- 09/09/2020 webinar schoolvervangende interventies voor CLB-medewerkers en leerlingen-begeleiders provincie Vlaams-Brabant, 50 dlns
- 18/11/2020 Lerend Netwerk schooluitval Vlaams-Brabant, 1 dln

Overzicht van overlegmomenten ivm protocol SGZ

- 23/09/2020 Pieter Simenon, Lummen, 2 dlns
- 12/10/2020 Emmaus La Strada implementatie protocol ifv samenwerken met ZB die time-out met overnachting aanbieden, 3 dlns

Overzicht van informatiesessies voor landbouwers

- 11/03/2020 Zottegem, opleiding NAC, 18 dlns
- 09/06/2020 W-Vl., opleiding hoevertoerisme NAC, 20 dlns
- 09/07/2020 Genk, les binnen cursus type B ‘nieuwe verdienmodellen’, Agrocampus, 10 dlns

Overzicht van startersmodules voor kandidaat-zorgboerderijen

- 02/03/2020 Moerbeke-Waas, 6 dlns (2 ZB)
- 09/03/2020 Sint-Denijs-Westrem, 4 dlns (1 ZB)
- 18/03/2020 Geel, 6 dlns, afgelast oww corona. Alle deelnemers zijn individueel bezocht of per videogesprek gesproken.
- 24/08/2020 Sint-Denijs-Westrem, 3 dlns (2 ZB)
- 12/10/2020 Lokeren, 4 dns (2 ZB)

Overzicht van informatiesessies ‘Persoonsvolgende financiering en zorgboerderij’ voor land- en tuinbouwers

- 14/02/2020 Sint-Niklaas, 4 dlns
- 03/03/2020 Peer, 4 dlns
- 22/04/2020 online, 5 dlns
- 23/09/2020 Passendale, 11 dlns
- 16/12/2020 online, 19 dlns

Overzicht van informatiesessies ‘Dromen van een eigen zorgboerderij’

- 19/02/2020 Sint-Denijs-Westrem, 37 dlns
- 18/11/2020 online deel 1, 27 dlns
- 25/11/2020 online deel 2, 24 dlns

Overzicht van contactvergaderingen

Thema “Nieuwe aanpak in ondersteuning zorgboerderijen”

- 07/01/2020 Evergem, 10 dlns
- 07/01/2020 Lokeren, 10 dlns
- 13/01/2020 Mechelen, 3 dlns

- 15/01/2020 Nevele, 7 dlns
- 16/01/2020 Meensel-Kiezegem, 6 dlns
- 20/01/2020 Passendale, 8 dlns
- 21/01/2020 Bree, 8 dlns
- 22/01/2020 Geel, 9 dlns
- 30/01/2020 Zwevegem, 8 dlns
- 12/02/2020 Nieuwkerken-Waas, 11dlns
- 13/02/2020 Koekelare, 12dlns
- 05/03/2020 Merelbeke, 11dlns

Overzicht van bijeenkomsten in kader van de projectwerking

Project 'Boerenrustpunt'

- 27/01/2020 Geel, bijeenkomst burn-outcoaches, 6 dlns

Project 'Vrijwilligersnetwerk in Groene Zorg'

- 27/01/2020 opvolgingsgesprekken met vrijwilligers en zorgboerderijen, 5 dlns

Overzicht van andere vormingsactiviteiten voor zorgboerderijen

- 28/01/2020 Geraardsbergen, 'Hoe zet jij in op de toekomst?' workshop Groene Zorg, 5 dlns

Overzicht van persbijdragen en mediareportages over Steunpunt Groene Zorg

- 12/02/2020 artikel Het Nieuwsblad 'Voor wie alles op een rijtje wil zetten: ontstressen op de boerderij.', reportage over burn-out coaching op zorgboerderij.
- 12/02/2020 artikel Gazet van Antwerpen 'Ontstressen op de boerderij'.
- 20/02/2020 opname op zorgboerderij te Zemst voor ONS-tv
- 29/04/2020 Veeteelt.nl getuigenis van zorgboerin Annick Strauven 'Sinds corona is zorgvast onderdeel van de familie'
- 18/05/2020 Landbouwleven laat 3 zorgboerderijen aan het woord over hoe ze omgaan met corona, De Zaaier, De Roos, Rita Peeters.
- 14/07/2020 Webartikel Alles over Bio, reportage zorgboerderij 't Goerenhof 'Werken op een zorgboerderij biedt nieuwe kansen'.
- 15/07/2020 Interview Vilt
- 09/11/2020 Artikel in HLN : ZB Geert Dhaese, azaleakweker uit Ertvelde : 1 reactie ontvangen van iemand die vrijwilliger wou worden om mee zorggasten te begeleiden.
- 24/11/2020 Reportage VRT Nieuws 'Mensen met beroerte revalideren in Kempense herstelboerderij'
- 24/11/2020 Reportage regionale omroep RTV 'Herstellen van ziekte of ongeval bij Kastelse schapenboer'

Manifestaties waarop Steunpunt Groene Zorg aanwezig was met een informatiestand

- 28/01/2020 bemande stand op 'Hoe zet jij in op de Toekomst', organisatie Provincie Oost-Vlaanderen (Geraardsbergen)
- 18/02/2020 bemande stand op Nationale Dag van de Agravrouw (Sint-Niklaas)

Andere promotionele manifestaties

- 09/09/2020 landbouwstage minister Wouter Beke, SGZ zocht een geschikte zorgboerderij, 't Rorenijsje (Bree)

Overzicht van studiedagen waaraan Steunpunt Groene Zorg heeft deelgenomen

- 28/01/2020 studiedag voor LB 'Hoe zet je in op de toekomst' georganiseerd door provincie Oost-Vl. met in de voormiddag presentatie van onderzoek door ILVO o.a. 'onderzoek naar welbevinden in Land- en Tuinbouw' met bruikbare inzichten voor coaching van ZB (1dln)
- 03/03/2020 Uitdagingen voor de Jeugdzorg, lezing Vives, Kortrijk (1dln)
- 17/09/2020 Opleiding Excell (3dlns)
- 15/10/2020 Opleiding Excell (3dlns)
- 16/11/2020 Webinar Under Pressure Jeugdhulp (2dlns)
- 16/11/2020 Studiedag 'Natuur en zorg' online (2dlns)
- 01/12/2020 Infosessie 'vergaderen met Teams' (5dlns)

Andere externe contacten

- 10/01/2020 Nieuwjaarsbijeenkomst BB&LG West-Vlaanderen
- 13/01/2020 Nieuwjaarsbijeenkomst Landelijke Beweging en BB Oost-Vlaanderen
- 13/01/2020 Overleg Terra Therapeutica
- 14/01, 30/01, 11/02, 27/02, 25/06 en 17/12/2020 Vlaamse Raad WVG, Kamer VSB en PVF
- 14/01, 11/02, 10/03 en 9/06/2020 Raad van Bestuur PVB-Wijzer
- 24/01/2020 Lanceringsdag Ferm
- 27/01/2020 Nieuwjaarsreceptie Zorgnet-Icuro
- 29/01/2020 Streekmotor Oost-Vlaanderen
- 30/01/2020 Nieuwjaarsuitstap BB&LG Antwerpen
- 20/02/2020 Boer op Toer (bijeenkomst zorgboerderijen provincie Antwerpen), Rijkevorsel
- 18/05, 21/09, 16/11/2020 Ronde Tafel Arbeidszorg
- 29/05/2020 Beleidsgroep Leerrecht Vlaams-Brabant
- 26/09/2020 Bezoek herstelboerderij lokale politiek
- 06/10/2020 Kennismaking nieuwe medewerker Inagro
- 13/10/2020 Overleg met Ellen Vos van Ferm Agra
- 27/10/2020 Infomoment Korte Keten

BIJLAGE 4

Lijst van gebruikte afkortingen

ACW	Acceuil Champêtre en Wallonie
AW	Algemeen Welzijnswerk
BJZ	Bijzondere jeugdzorg
DIns	Deelnemers
DLV	Departement Landbouw en Visserij
FOD WASO	Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GGZI	Geregistreeerde Groene Zorginitiatieven
HV	Hulpverlener
L&T	Land- en tuinbouw
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
Nt-sub	Niet-subsidiabele zorgboerderij
OKW-S	Omgevingskwaliteit door Samenwerking
Ond	Onderwijs
OPZ	Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis
PAB	Persoonlijk Assistentiebudget
PVB	Persoonsvolgend budget
PVF	Persoonsvolgende financiering
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
PmH	Personen met een handicap
PVB	Persoonsvolgend Budget
SGZ	Steunpunt Groene Zorg vzw
Subs	Subsidiabele zorgboerderij
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VZW	Vereniging zonder winstoogmerk
VTE	Voltijdse equivalent
ZB	Zorgboerderij
ZBO	Zorgboerderijovereenkomst